

УРОК 66

Дата _____

Клас _____

Тема. Зв'язок дій множення і ділення. Складання рівностей на ділення з рівностей на множення (№№531–538).

Мега. Вчити використовувати зв'язок дій множення і ділення під час обчислення виразів; формувати вміння складати рівності на ділення з рівностей на множення, розв'язувати задачі.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; схеми задач; малюнки для складання рівностей на ділення; макети кошиків; малюнки грибів; гудзики на смужках.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Прочитати результати №530.

б) Назвати відповіді до №529.

2. Завдання для опитування.

а) Прочитати рівності.

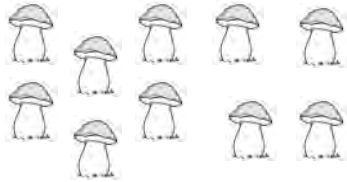
$$16 : 2 = 8$$

$$100 : 10 = 10$$

$$30 : 5 = 6$$

б) Намалювати 8 кружечків, розділити їх на 2 рівні частини. Записати рівність.

в) Скласти і записати за малюнком рівність на ділення.

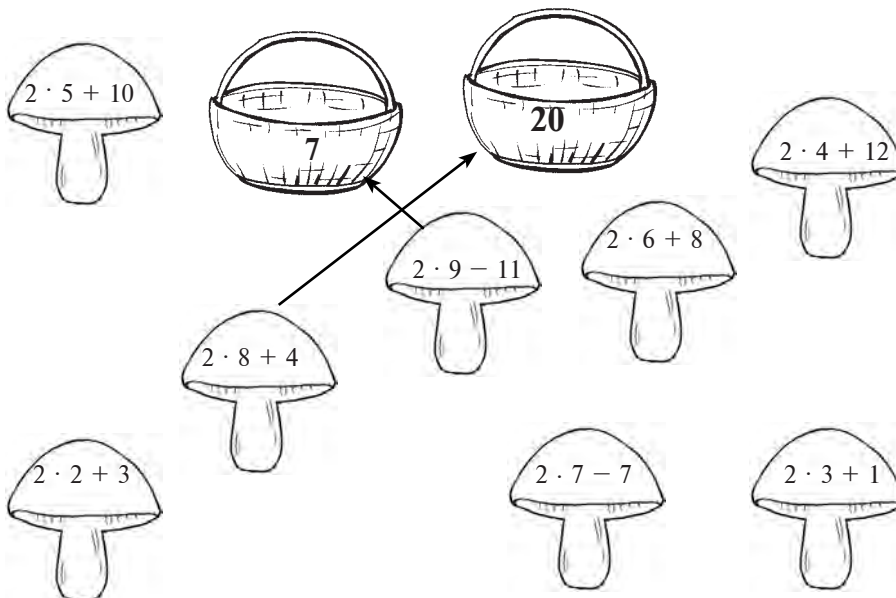
$$(10 : 2 = 5 \text{ (гр.)})$$

3. Усні обчислення.

- Йшли чотири їжаки і несли по 2 грибки. А ви їм допоможіть — ті грибочки полічіть. (8)

• Гра «Збери грибочки».

На дошці — макети кошиків із числами. Двоє учнів отримують малюнки грибочків із записаними виразами, обчислюють їх і «вкидають» грибочки у відповідні кошики. Виграє той, хто швидше і правильно виконає завдання.

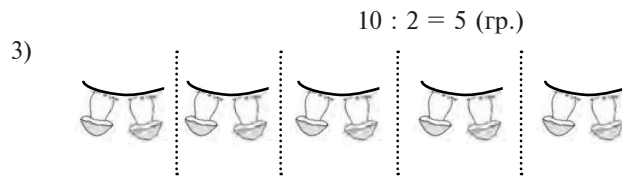
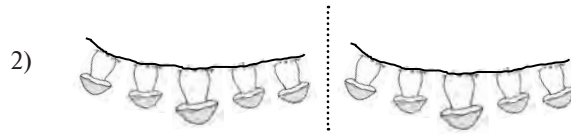
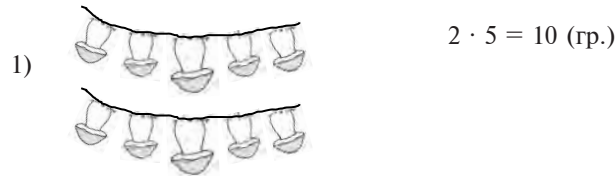

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовчі вправи.

а) Виконання завдання №531 (с. 80).

б) Складання задач за малюнками.

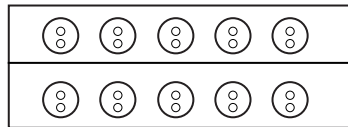

$10 : 5 = 2$ (гр.)

2. Пояснення нового матеріалу.

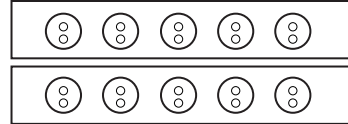
— У рівностях $2 \cdot 5 = 10$ і $10 : 2 = 5$ однакові числа. Можна сказати, що рівність на ділення складено з рівності на множення.

Розглянемо смужку, до якої пришиті гудзики.

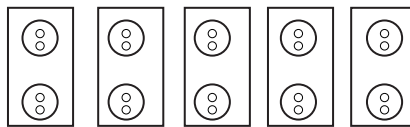
До смужки пришито 5 стовпчиків гудзиків, по 2 гудзики у кожному; їх кількість можна обчислити додаванням: $2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$ (г.) або множенням $2 \cdot 5 = 10$ (г.).

Розріжемо смужку уздовж на 2 частини, щоб у кожній було гудзиків порівну.

Бачимо, що в кожній частині 5 гудзиків. Отже, можна скласти таку рівність на ділення: $10 : 2 = 5$ (г.).

Візьмемо ще одну таку саму смужку з 10 гудзиками і розріжемо її на 5 частин, щоб у кожній була однакова кількість гудзиків.

Отримали в кожній частині по 2 гудзики. У цьому випадку матимемо таку рівність на ділення: $10 : 5 = 2$ (г.).

Отже, з виразу $2 \cdot 5 = 10$ отримали два приклади на ділення $10 : 2 = 5$ і $10 : 5 = 2$.

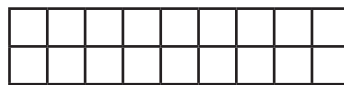
У першому виразі добуток ділили на перший множник (на 2), а в другому — на другий множник (на 5). Отже, якщо множники різні, то з кожної рівності на множення можна скласти дві рівності на ділення.

3. Первинне закріплення.

а) Пояснення завдання №532.

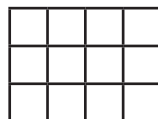
б) Скласти рівності на ділення за зразком.

$2 \cdot 9 = 18$
 $18 : 2 = 9$
 $18 : 9 = 2$

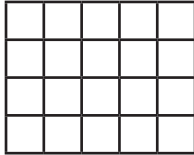
$3 \cdot 4 = 12$

$\square : \square = \square$
 $\square : \square = \square$

$$4 \cdot 5 = 20$$

$$\square : \square = \square$$
$$\square : \square = \square$$

в) Виконання вправи №533 (з коментуванням).

Фізкультхвилинка.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задач.

а) Задача №534 (с. 81).

Задачу розв'язують колективно.

б) Розв'язування задачі №536 (с. 81).

Пригадайте, скільки сантиметрів в одному дециметрі.

2. Виконання завдання №535 (с. 81).

— Що означає «в два рази більша від даної смужки»?

— Якої довжини смужку потрібно накреслити?

— Чому?

3. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№537, 538 (с. 81).

Дата _____
Клас _____

УРОК 67

Тема. Складання таблиці ділення на 2. Задачі на ділення. Знаходження значень виразів на дії різного ступеня (№№539–546).

Мета. Повторити конкретний зміст дії ділення та зв'язок дій множення і ділення; скласти таблицю ділення на 2 з відповідної таблиці множення; вчити застосовувати результати таблиці ділення на 2 в обчисленні виразів.

Обладнання. Таблиці множення і ділення на 2; таблиці усних обчислень; картки для опитування; малюнки восьминіжок.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати відповідь до задачі №537.

б) Із завдання №538 зачитати результати виразів на ділення.

2. Завдання для опитування.

а) Назвати усі рівності таблиці множення числа 2.

б) Пояснити, як з рівностей на множення можна скласти дві рівності на ділення.

$2 \cdot 6 = 12$	$2 \cdot 4 = 8$
$12 : 2 = 6$	$8 : 2 = 4$
$12 : 6 = 2$	$8 : 4 = 2$

3. Картки для опитування.

№1.

1) Із рівності на множення $2 \cdot 7 = 14$ скласти дві рівності на ділення.

2) Обчислити: $2 \cdot a + 5$, якщо $a = 6$.

№2.

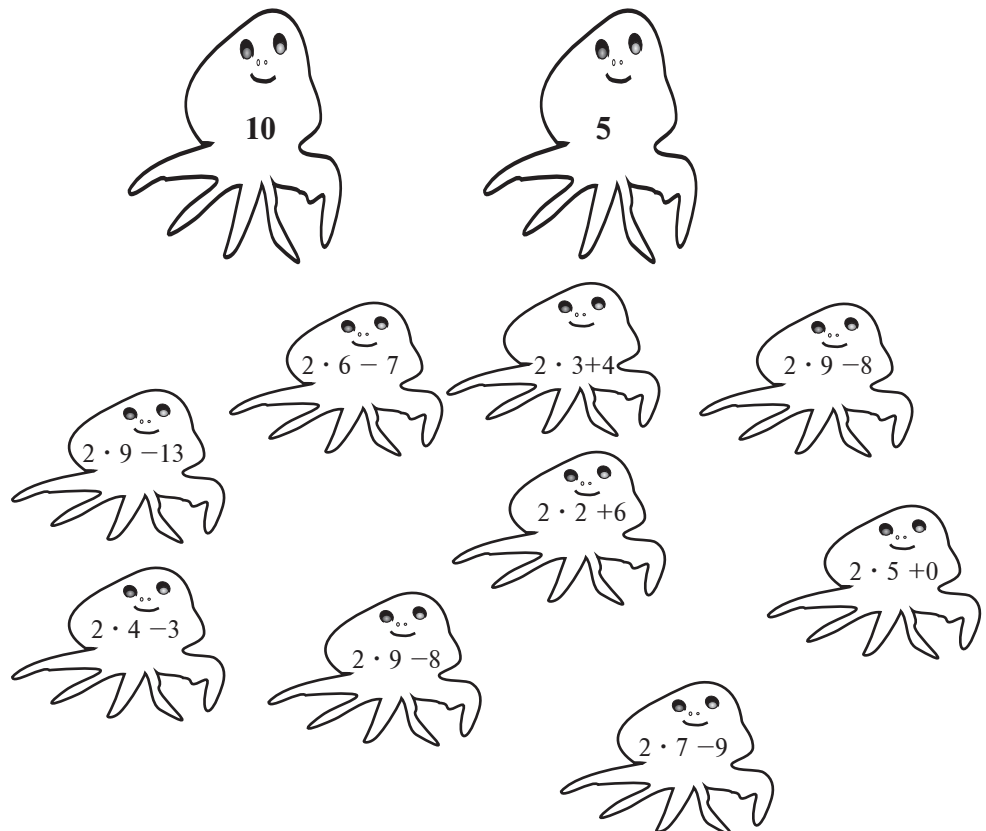
1) Записати рівність на множення і скласти до неї дві рівності на ділення.

2) *Задача.* Мама зв'язала 8 пар рукавичок. Кошеня 5 з них затигло під шафу. Скільки рукавичок залишилося?

4. Усні обчислення.

а) Гра «Чиї восьминоги?»

— Допоможіть мамам восьминогів відшукати своїх малят.

б) Гра «Ланцюжок».

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовча вправа.

3 рівності на множення $2 \cdot 6 = 12$ складіть дві рівності на ділення.

2. Пояснення матеріалу.

— За рівністю $2 \cdot 8 = 16$ можна скласти таку рівність на ділення: $16 : 2 = 8$.

Саме так складають всю таблицю ділення на 2. Запишемо в стовпчик зліва таблицю множення числа 2, а справа від нього — таблицю ділення на 2.

$2 \cdot 2 = 4$	$4 : 2 = 2$
$2 \cdot 3 = 6$	$6 : 2 = 3$
$2 \cdot 4 = 8$	$8 : 2 = 4$
$2 \cdot 5 = 10$	$10 : 2 = 5$
$2 \cdot 6 = 12$	$12 : 2 = 6$
$2 \cdot 7 = 14$	$14 : 2 = 7$
$2 \cdot 8 = 16$	$16 : 2 = 8$
$2 \cdot 9 = 18$	$18 : 2 = 9$

Учні записують у зошитах лише таблицю ділення.

3. Первинне закріплення.

а) Вправа №539.

— Запам'ятайте таблицю ділення на 2.

б) Задача №540 — з коментуванням.

Фізкультхвилинка.

4. Ознайомлення з порядком виконання дій у виразах. Виконання завдання №541 (с. 82).

Вирази розв'язують з коментуванням біля дошки. Читають правило.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задачі №542.

Учні з високим рівнем знань працюють самостійно, решта — під керівництвом учителя.

2. Гра «Розплеті мереживо» (за №543).

3. Виконання завдання №544 (с. 83).

Учні порівнюють дані відрізки і доходять висновку, що відрізок CD у два рази довший, ніж відрізок AB.

4. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№545, 546 (с. 83); запам'ятати таблицю ділення на 2.

Дата _____

Клас _____

УРОК 68

Тема. Назви чисел при діленні. Розв'язування задач на ділення на рівні частини та ділення на вміщення (№№547–556).

Мета. Формувати в учнів уміння застосовувати таблицю ділення на 2 для розв'язування задач на ділення на рівні частини та ділення на вміщення; вчити учнів порівнювати задачі на ділення на вміщення і на рівні частини та їх розв'язання. Ознайомити з назвами чисел при діленні.

Обладнання. Таблиці усних обчислень; малюнки до задач; картки для опитування.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Пояснити розв'язання задачі №545.

б) Із завдання №546 зачитати вирази із найменшим і найбільшим результатами обчислень.

2. Завдання для опитування.

а) Розказати таблицю ділення на 2.

б) Поділити на 2 числа: 8, 16, 20, 12, 6.

3. Картки для опитування.

№1.

1) Обчислити.

$$2 \cdot 3 + 17$$

$$2 \cdot 9 - 15$$

$$6 : 2$$

$$10 : 2$$

2) *Задача.* Діти розставили на 8 підвіконь вазони, по 2 на кожне. Скільки вазонів розставили діти?

№2.

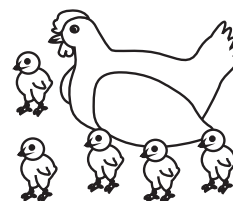
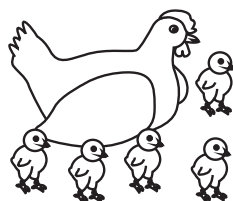
1) Скласти вираз і знайти його значення.

Добуток чисел 2 і 9 збільшити на 38.

2) *Задача.* У 6 менших банок налили по 2 л соку, а у більшу банку — 4 л. Скільки всього літрів соку налили у банки?

4. Усні обчислення.

а) «Полічи курчат».

б) Задачі-вірші.

• Чотири індик
пішли на музику.
Танцювали, гупали.
Скільки ніжок тупали? (8)

• А сердиті 5 індиків
взули нові черевики.
Рипу-рипу — походжають.
Скільки всіх? Вони не знають. (10)

в) Виконання завдання №547 (с. 83).

г) Гра «Розплеті мереживо» (за №548).

III. Розв'язування і порівняння задач.

1. Робота над задачами №549 (с. 83).

Учні вивчають задачі, розглядають записи розв'язань, відповіді.

— Чим схожі ці задачі? (*У задачах йдеться про м'ячі. Однакові числа.*)

— Чим відрізняються задачі? (*Запитаннями: в першій задачі запитується про число м'ячів у кожній групі, а в другій — про число груп.*)

— Прочитайте розв'язання цих задач.

— Чим вони схожі? (*Однакові дії, числа, однакові результати.*)

— Чим відрізняються розв'язання цих задач? (*У першій задачі знаходили число м'ячів у кожній групі, а в другій — число груп.*)

— Чим відрізняються відповіді цих задач? (*Назвою результату: у відповіді першої задачі — м'ячі, а в другій задачі — групи.*)

2. Розв'язування задач.

- a)* 6 яблук розклали на 2 тарілки порівну. Скільки яблук на кожній тарілці?
б) 6 яблук розклали на тарілки, по 2 яблука на кожну. Скільки використали тарілок?

Фізкультхвилинка.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Знаходження значень виразів (№551, с. 84).

Завдання виконують з коментуванням.

2. Розв'язування і порівняння задач №550 (с. 84). Робота в парах.

3. Усне виконання вправ №№552, 553.

— Як називаються числа при діленні?

4. Виконання завдання підвищеної складності.

— Назвіть найбільший результат з таблиці множення числа 2. (18)

— Прочитайте цей вираз. ($2 \cdot 9 = 18$)

— Яка буква позначатиме найбільше число, якщо всі числа в таблиці зашифрувати?

$A \cdot B = V$ (Буква *V* позначає найбільше число.)

5. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№555, 556 (с.84).

Дата _____
Клас _____

УРОК 69

Тема. Повторення таблиць множення числа 2 і ділення на 2. Розв'язування задач на зменшення числа у 2 рази (№№557–564).

Мета. Повторити таблиці множення числа 2 і ділення на 2; формувати уміння розв'язувати задачі на зменшення числа у 2 рази; закріпити назви чисел при діленні.

Обладнання. Таблиці усних обчислень; малюнки та схеми задач; малюнки тварин — артистів цирку, клоун.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

— Діти, слоненя Піт запрошує нас на циркову виставу. Перевіримо, чи всі готові до походу в цирк.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання (№№555, 556).

2. Завдання для опитування.

а) Назвати результати таблиці множення числа 2.

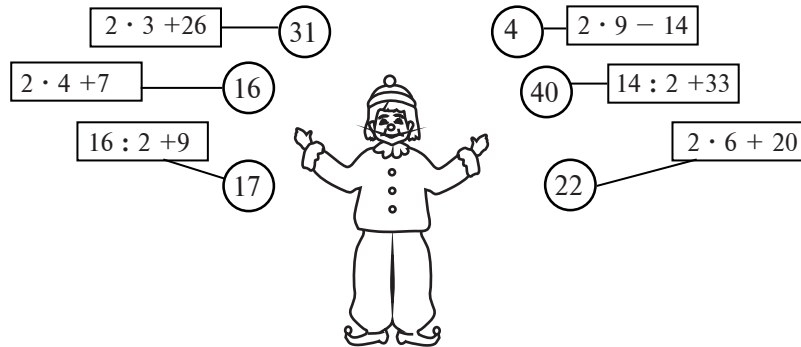
б) Назвати результати таблиці ділення на 2.

— Молодці! Вистава починається!

3. Усні обчислення.

а) Гра «Клоун-жонглер».

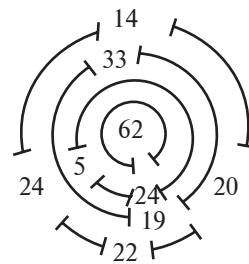
— Клоун думає, що він найспритніший. А чи справді це так, ми зараз перевіримо.

— Скільки разів клоун випустив м'яч?

б) Гра «Лабіринт».

— На арену цирку виїжджає ведмежатко Аліса. Допоможіть Алісі проїхати математичним лабіринтом.

Відповідь. $24 + 33 + 5 = 62$.

в) — На арені цирку слоненя Піт.

Допоможіть йому запам'ятати назви чисел при діленні.

$$12 : 2 = 6 \text{ (гор.)}$$

— Слоненя Піт поділило порівну між двома білочками 12 горішків. Назвіть кожне число у виразі на ділення.

(Число, яке ділили, називається діленим. Число, на яке ділять, називається дільником.)

Число, яке отримали в результаті дії ділення — частка.)

г) «Назви пропущені числа» (№557).

р) «Математичний ланцюжок» (№559).

д) Розв'язування задачі №558. Самостійно.

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

Дата _____

Клас _____

УРОК 70

Тема. Контрольна робота №5.

Мета. Перевірити знання учнів з теми «Таблиці множення числа 2 і ділення на 2».

Додатковий матеріал до уроку

Варіант 1.

1. *Задача.* На шести тарілках лежало по 2 яблука, а на одній — 5 яблук. Скільки яблук лежало на всіх тарілках?

2. Обчислити.

$$2 \cdot 9 + 36$$

$$8 : 2 + 46$$

$$2 \cdot 6 - 12$$

$$10 : 2 + 17$$

$$2 \cdot 6 - 8$$

$$2 \cdot 7 + 35$$

3. Порівняти вирази.

$$2 \cdot 7 + 9 \quad \square \quad 2 \cdot 9 + 8$$

$$2 \cdot 4 + 27 \quad \square \quad 2 \cdot 8 - 7$$

Варіант 2.

1. *Задача.* Коли Оля поклала в 4 конверти по 2 листівки, то в неї залишилося ще 8 листівок. Скільки листівок було в Олі?

2. Обчислити.

$$2 \cdot 8 + 42$$

$$2 \cdot 9 - 18$$

$$2 \cdot 4 - 8$$

$$12 : 2 + 19$$

$$14 : 2 + 58$$

$$2 \cdot 3 + 67$$

3. Порівняти вирази.

$$2 \cdot 6 + 80 \quad \square \quad 2 \cdot 7 + 57$$

$$2 \cdot 9 + 34 \quad \square \quad 2 \cdot 8 + 60$$

Додаткове завдання.

З однієї грядки зібрали 12 гарбузів, а з другої — 6. Усі гарбузи розклали порівну у 2 кошики. Скільки гарбузів поклали в кожний кошик?

УРОК 71

Дата _____

Клас _____

Тема. Аналіз контрольної роботи. Складання таблиці множення числа 3 (№№565–572).

Мета. Проаналізувати допущені у контрольній роботі помилки, провести роботу над ними; ознайомити учнів з таблицею множення числа 3 та її практичним застосуванням; формувати вміння розв'язувати задачі.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; таблиця множення числа 3; скорочений запис задачі; предметні малюнки.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Загальна характеристика результатів виконання контрольної роботи.

III. Аналіз помилок та виконання відповідних завдань.

1. Аналіз робіт учнів, які припустилися помилок.

Виділення типових помилок.

2. Колективне обчислення виразів і задач, порівняння виразів.

Біля дошки працюють учні, які допустили помилки у контрольній роботі.

IV. Завдання для учнів, які успішно виконали контрольну роботу.

1. Задачі.

а) 16 ведмедиків катаються по двоє на санчатах. Скільки санчат виявилось зайвими, якщо їх було 10?

б) Ведмежата Туп і Топ поділили порівну 16 цукерок. Топ половину своїх цукерок віддав слоненяті Піту. Скільки цукерок залишилося у ведмежати Топа?

2. «Кругові» вирази.

$2 \cdot 7$		$41 - 25$		$9 + 61$		$8 + 56$
	$64 - 46$		$5 - 3$		$14 + 27$	
$10 : 2$		$16 : 2$		$70 - 60$		$18 : 2$

3. Завдання з логічним навантаженням.

Розділіть трикутники на дві частини так, щоб зліва їх було на 4 більше, ніж справа.

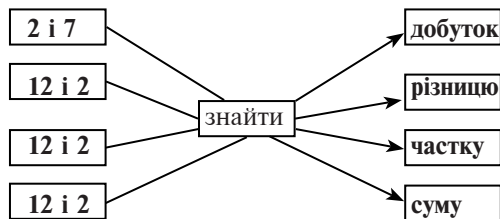

Фізкультхвилинка.

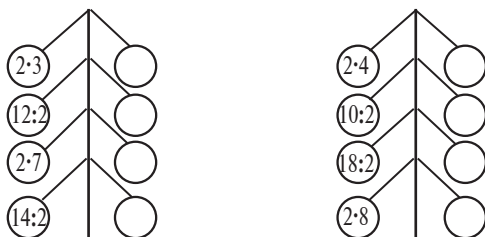
V. Закріплення вивченого.

1. Усні обчислення.

а)

б) Гра «Хто швидше?»

в) Виконання вправи №564 (усно).

2. Знаходження значень виразів.

$$12 : 2 + 64$$

$$2 \cdot 7 + 39$$

$$14 : 2 + 77$$

$$18 : 2 - 9$$

$$2 \cdot 6 + 75$$

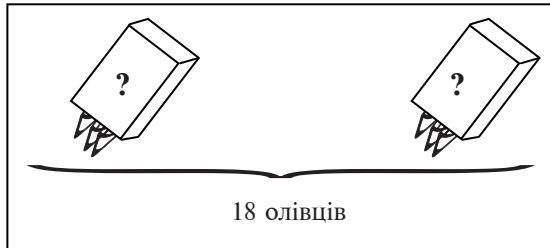
$$2 \cdot 8 + 14$$

3. Розв'язування задач.

а) На кожному човнику є два вітрила. Скільки човників мають 18 вітрил?

б) 5 жабок-мандрівниць летять у вирій. Кожну жабку несе 2 качки. Скільки качок несуть жабок?

4. Складання задачі за малюнком.

VI. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовчі вправи.

а) Гра «Сплети мереживо» (за №565).

б) Обчислити додавання.

$$3 + 3 + 3 + 3$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

в) Прочитати рівність: $3 \cdot 6 = 18$.

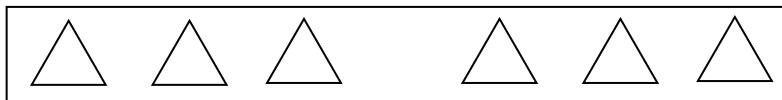
— Що показує другий множник?

— Як перевірити відповідь?

2. Складання таблиці множення числа 3.

На дошці — таблиця з малюнками.

а)

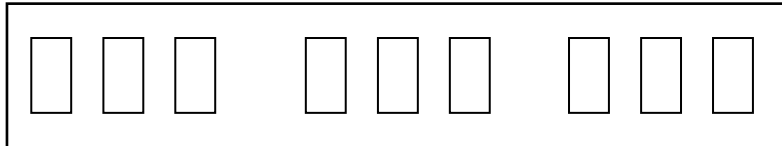

— Скільки трикутників? (6)

— Як дізналися? ($3 + 3 = 6$)

— Замініть додавання множенням ($3 \cdot 2 = 6$).

б)

— Скільки всього прямокутників? (9)

— Як дізналися? ($3 + 3 + 3 = 9$)

— Замініть додавання множенням. ($3 \cdot 3 = 9$)

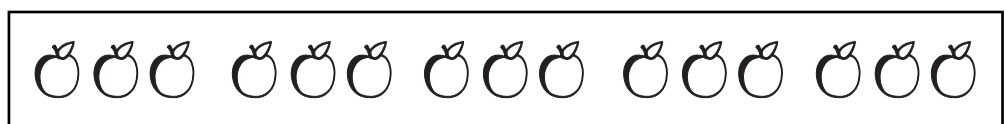
в) — Яку рівність на множення складемо за цим малюнком?

$$(3 \cdot 4 = 12)$$

г) — Проілюструйте наступний приклад за допомогою предметних малюнків.

На набірному полотні учень викладає яблучка.

$$(3 \cdot 5 = 15)$$

— Скільки буде $3 \cdot 6$? (18) Чому? ($3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 18$) Скільки буде $3 \cdot 7$? Чому? і т. д.

— Прочитайте таблицю множення числа 3.

— Спишіть таблицю.

3. Первинне закріплення.

а) Прочитайте таблицю множення числа 3, користуючись таким записом:

3 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

б) Гра «Найкращий фотограф».

Учасники гри стараються швидко і правильно відтворити таблицю множення числа 3 на дошці.

в) Вправа №566 (с. 86).

Фізкультхвилинка.

VII. Розвиток математичних знань.

1. Виконання завдання №567 (колективно).

2. Розв'язування задач.

а) Задачу №568 розв'язують колективно з коментуванням. Робота в парах.

в) Задачу №569 учні з високим рівнем знань розв'язують самостійно, решта — під керівництвом учителя.

— Що означає «збільшити число в 3 рази»?

— Яку дію треба виконати?

— Прочитайте правило.

3. Виконання завдання №570 (с. 87).

Учні розташовують букви у порядку зростання добутків і читають слово ПОЛУНИЦЯ.

VIII. Підсумок уроку.

Назвати результати таблиці множення числа 3.

IX. Домашнє завдання.

№№571, 572 (с. 87); повторити таблицю множення числа 3.

Дата _____
Клас _____

УРОК 72

Тема. Вправи та задачі на застосування таблиці множення числа 3 (№№573–581).

Мета. Формувати навички табличного множення числа 3, вправляти учнів у обчисленні виразів та розв'язуванні задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; таблиця множення числа 3; малюнки до задач; картки для опитування; макет бочки із завданнями; ребус.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Повторення вивченого матеріалу.

1. Гра «Телефон».

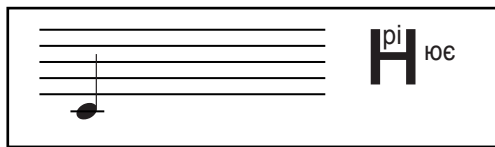
Учень називає рівність на множення числа 3; другий учень називає результат, третій — рівність на ділення і т. д.

2. Гра «Заморочки з бочки».

Учасники гри підходять до «бочки», виймають картки із завданнями і дають відповіді. Переможе команда, члени якої не допустять жодної помилки.

Завдання з «бочки».

- Розгадати ребус.

(Дорівнює)

- Скільки разом крил у 8 гусей і горбця?
- Частку чисел 16 і 2 збільшити на 32.
- Добуток чисел 2 і 9 збільшити на 15.
- 11 збільшити на частку чисел 14 і 2.
- Замінити вираз на додавання $11 + 11 + 11$ виразом на множення.
- Від найбільшого двоцифрового числа відняти 45.
- Скільки жуків мають 14 вусиків?
- У хокей грають 5 гравців і 1 воротар. Скільки рукавиць у хокеїстів?
- Знайти значення виразу $3 \cdot a$, якщо $a = 7$.
- Як називається число 3 у виразі $6 \cdot 3$?

3. Задачі-вірші.

- У нашім класі 3 Катрусі,
3 Тетянки, 3 Ганнусі,
3 Оленки — оце клас!
Скільки всіх дівчат у нас? (12)
- В гаю 6 зайчиків сиділи,
з апетитом моркву їли,
всі по 3, як один.
Скільки з'їли всіх морквин? (18)
- На обід 7 кошеняток
позбігались до стола.
Мама-киця мишеняток
по 3 кожному дала.
І собі ще трьох лишила.
Скільки всіх мишей зловила? (24)

III. Хвилинка каліграфії із завданням.

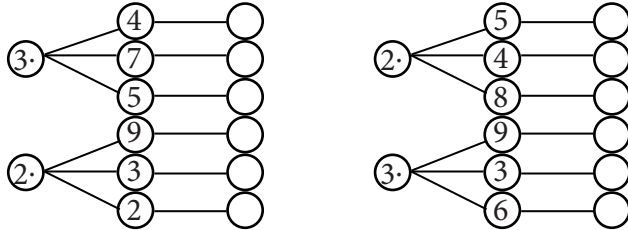
Записати результати дій у вагончиках.

		3	·	3			+	7			:	2			+	4	
○	○				○	○			○	○			○	○			
			:	2			-	6									
○	○				○	○			○	○							

Фізкультхвилинка.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Виконання завдання №573 (с. 87) усно.
2. Завдання №574. Збільшити довжину відрізка АВ у 3 рази.
3. Розв'язування задачі №575. Країна Апельсинія.
4. Складання і розв'язування задачі за малюнками (№577).
5. Знаходження значень виразу з буквеними даними (№576).
6. Робота над задачею №578.
— Яку дію потрібно виконати, щоб дізнатися, скільки кроків зробила Оля? А її тато?
— Чому?
— Яку дію виконаємо, щоб відповісти на запитання задачі?
— Чому?
7. Завдання №579 виконують із взаємоперевіркою.
8. Гра «Хто швидше?»

Учні змагаються, хто швидше заповнить кружечки. Результати гри перевіряють учні-«контролери».

9. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№580, 581.(с. 88).

Дата _____
Клас _____

УРОК 73

Тема. Знаходження значень виразів на дії різного ступеня. Розв'язування задач (№№582–589).

Мета. Формувати в учнів уміння знаходити значення виразів на дії різного ступеня; закріпити знання таблиці множення числа 3; розвивати уміння розв'язувати задачі.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; сигнальні картки; малюнки та схеми задач; «Картки поточного та тематичного контролю знань».

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати відповідь до задачі №580.

б) Із завдання №564 зачитати результати множення на число 3.

2. Завдання для опитування.

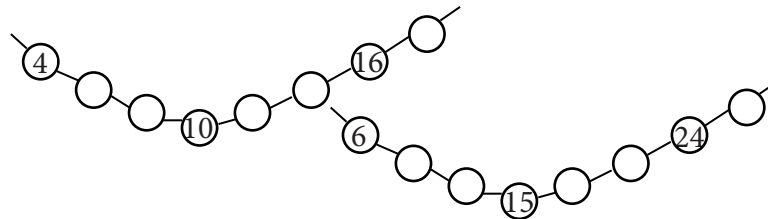
а) Вибірково назвати табличні результати множення числа 3 ($3 \cdot 6$; $3 \cdot 8$; $3 \cdot 4 \dots$)

б) Виконати завдання №№51, 52 у посібниках «Картки поточного та тематичного контролю знань» (с. 30).

Учні працюють за варіантами.

3. Усні обчислення.

а) Гра «Нанизай намисто».

Один учень записує в кружечках результати таблиці множення числа 2, а другий — результати множення числа 3.

б) Виконання вправи №582 (с. 88).

в) Знайдіть розв'язок задачі.

Задача. Коли з ящика розклали цукерки у 4 пакети, по 2 кг у кожний, то в ньому залишилось 12 кг цукерок. Скільки кілограмів цукерок було в ящику?

Було — ?

Взяли — 4 п., по 2 кг

Залишилось — 12 кг

Після вивчення учнями задачі учитель пропонує їм серед виразів, записаних на дошці, знайти той, який є розв'язком задачі.

1) $2 \cdot 4$; 2) $12 : 2$; 3) $12 : 2 + 4$; 4) $2 \cdot 4 + 12$; 5) $2 \cdot 4 + 2$

— Який вираз є розв'язком задачі?

— Поясніть, чому четвертий вираз є розв'язком задачі.

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Виконання завдання №583 (с. 89).

— Як знайти периметр трикутника?

2. Виконання завдання №584.

— Чи можемо одразу відповісти на запитання задачі? (Ні.)

— Чому? (Бо не знаємо, яку відстань пройде кожен чоловічок.)

— Яку відстань подолає зелений чоловічок за 4 стрибки? ($2 \cdot 4 = 8$ (клітинок).)

— Яку відстань подолає червоний чоловічок за 3 стрибки? ($3 \cdot 3 = 9$ (клітинок).)

— Яку дію треба виконати, щоб відповісти на запитання задачі? (Додавання. $8 + 9 = 17$ (кл.).)

3. Виконання завдання №585.

— Які слова отримали? (Кусок, сокл.)

4. Виконання завдання підвищеної складності №586. Буква В позначає найбільше число.

5. Розв'язування задачі (№587).

6. Гра «Який знак?»

На дошці рівності без арифметичних знаків.

Учитель показує рівності, а учні за допомогою сигнальних карток вказують, який знак потрібно вставити.

$27 \square 3 = 30$

$2 \square 9 = 18$

$22 \square 8 = 14$

$18 \square 8 = 26$

$18 \square 2 = 9$

$12 \square 3 = 15$

$3 \square 6 = 18$

$42 \square 14 = 28$

$9 \square 3 = 27$

$8 \square 2 = 4$

7. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№588, 589 (с. 89, 90).

Дата _____
Клас _____

УРОК 74

Тема. Обчислення виразів та розв'язування задач на вивчені випадки арифметичних дій (№№590–597).

Мета. Формувати уміння знаходити значення виразів та розв'язувати задачі на вивчені випадки арифметичних дій.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; скорочений запис задачі.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Пояснити виконання завдання №588.

б) Зачитати відповідь до задачі №589.

2. Завдання для опитування.

а) Обчислити.

$$2 \cdot 6 + 16$$

$$3 \cdot 2 + 40$$

$$18 : 2 + 36$$

$$3 \cdot 9 - 19$$

$$16 : 2 + 28$$

$$3 \cdot 7 + 40$$

б) *Задача.* На дві тарілки поклали по 3 сливи, а на одну — 6 слив. Скільки слив поклали на тарілки?

в) Порівняти вирази.

$$3 \cdot 8 + 17 \square 2 \cdot 9 + 14$$

$$2 \cdot 8 + 46 \square 3 \cdot 6 + 35$$

$$16 : 2 + 7 \square 3 \cdot 3 + 52$$

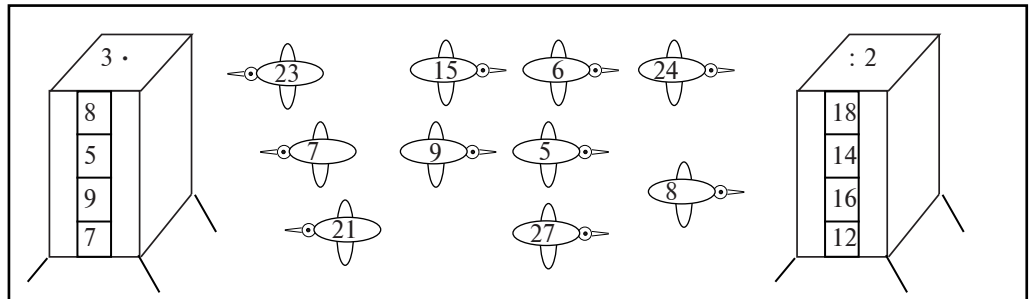
$$14 : 2 + 8 \square 18 : 2 + 6$$

3. Усні обчислення.

а) Виконання завдання №590 (с. 90). Математичний ланцюжок.

б) Виконання завдання №591 (с. 90). Добір множника.

в) Гра «3 якого вулика бджілки?»

На бджілках результати, серед яких є і «зайві» числа. Двоє учнів починають одночасно складати і обчислювати вирази, з'єднуючи лініями квадратики з відповідними числами на бджілках. Виграє той, хто швидше і правильно проведе всі лінії.

Учні класу за допомогою сигнальних карток визначають переможця.

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задачі №592 (с. 90).

Задачу розв'язують діями з поясненням.

— Складіть вираз розв'язання задачі.

2. Виконання завдання №593.

3. Розв'язування задачі №594 самостійно.

— Скільки клітинок подолає чоловічок за 2 стрибки? ($3 \cdot 2 = 6$ (кл.).)

— Скільки клітинок залишиться подолати чоловічкові?

($18 - 6 = 12$ (кл.).)

4. Виконання вправи №595 (усно).

— Розгляньте записи.

$$2 \cdot A = B$$

$$3 \cdot A = B$$

— Яке число більше: B чи V?

— Доведіть. (Другий множник сталий, а перший множник у другому виразі більший, ніж у першому. Отже, результат другого виразу буде більшим.)

5. Робота в групах.

Перший рівень.

а) Знайти значення виразу $3 \cdot a$, якщо $a = 9$.

б) Обчислити.

$3 \cdot 7 + 40$

$3 \cdot 7 - 9$

$3 \cdot 8 + 38$

$3 \cdot 5 - 8$

Другий рівень.

а) Знайти значення виразу $3 \cdot a + 15$, якщо $a = 8$.

б) Поставити знак $>$, $<$ або $=$.

$3 \cdot 7 \square 20$

$21 \square 3 \cdot 8$

$3 \cdot 4 \square 10$

$15 \square 3 \cdot 5$

Третій рівень.

а) Виконати дії.

$12 : 2 + 6 + 4$

$3 \cdot 9 - 21$

$18 : 2 - 6 + 30$

$3 \cdot 4 + 16$

б) **Задача.** Андрійко склав з однакових смужок один п'ятикутник і 7 окремих трикутників. Скільки смужок використав Андрійко?

Четвертий рівень.

а) Дібрати таке число, щоб рівність була правильною.

$3 \cdot \square = 27$

$3 \cdot \square = 9 + 15$

$3 \cdot \square = 20 - 8$

$\square \cdot 6 = 18$

б) **Задача.** З дроту зробили 2 однакові рівносторонні трикутники, затративши 18 дм дроту. Знайти периметр трикутника і довжину його сторони.

6. Додаткові вправи.

• Два коропа і чотири соми важать 14 кг. Кожен короп важить 3 кг. Скільки важить кожен сом, якщо вони важать порівну?

• У Тані було 5 горіхів. Один вона віддала братові, і в них горіхів стало порівну. Скільки горіхів було у брата спочатку?

7. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№596,597 (с. 91).

Дата _____
Клас _____

УРОК 75

Тема. Задачі на дві дії, які вміщують збільшення (зменшення) числа в кілька разів (№№598–605).

Мета. Формувати уміння розв'язувати задачі, які включають збільшення або зменшення числа в кілька разів; вдосконалювати навички табличного множення.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; скорочений запис задачі.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Назвати другі множники у виразах (№596).

б) Пояснити розв'язання задачі №597.

2. Завдання для опитування.

а) Назвати результати таблиці множення числа 3.

б) Знайти значення виразу $3 \cdot a$, якщо $a = 3$; $a = 8$.

3. Картки для опитування.

№1.

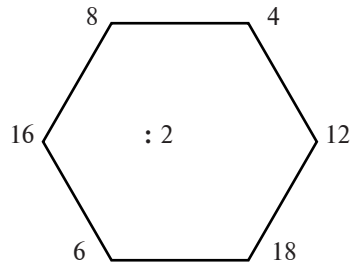
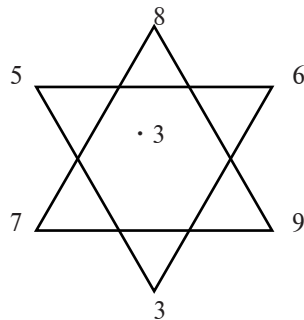
Задача. У саду 4 ряди яблунь, по 3 в кожному, і 8 груш. Скільки всього дерев у саду?

№2.

Задача. Учень обчислив 2 стовпчики виразів, по 3 вирази в кожному, і ще 5 виразів. Скільки всього виразів обчислив учень?

4. Усні обчислення.

а) Гра «Мовчанка».

б) Задачі-вірші.

- Три ведмедики ішли,
по 3 пиріжки несли.
А ви їм допоможіть —
пиріжки ті полічіть. (9)
- 4 полицки ми змайстрували,
по 3 книжки на них поклали.
Нас похвалили мама і тато
й просили книжки порахувати. (12)
- Плете старанно лисиця
трём внучатам рукавиці:
«Подарую я вам, внуки,
рукавичок по дві штуки.
Бережіть їх, не губіть».
Скільки всіх, перелічіть. (6)

5. Математичний диктант.

- Добуток чисел 3 і 4 зменшити на 6.
- Суму чисел 11 і 7 поділити на 2.
- Різницю чисел 20 і 18 помножити на 2.
- Частку чисел 12 і 2 збільшити на 5.
- Різницю чисел 16 і 4 поділити на 2.

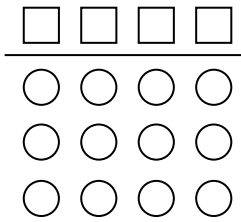
Фізкультхвилинка.

III. Робота над задачами.

1. Підготовчі вправи (за №598 (с. 91)).

2. *Задача.* Сашко намалював 4 квадратики, а кружечків — у 3 рази більше. Скільки кружечків намалював Сашко?

— Як дізнатися, скільки кружечків намалював Сашко? (Треба взяти 3 рази по 4, тобто 4 помножити на 3.)

$$4 \cdot 3 = 12 \text{ (кр.)}$$

3. Розв'язування задачі №599.

Після детального аналізу задачі за поданими малюнками та схемою розв'язання записують в зошитах з поясненням.

4. Розв'язання задачі №602. Розв'язати і порівняти.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Завдання №600 (самостійно).

2. Виконання завдання (№601).

— Яку відстань подолає червоний чоловічок, якщо зробить 3 стрибки по 3 клітинки? ($3 \cdot 3 = 9$ (кл.).)

— Яку відстань подолає зелений чоловічок? (Таку ж, як і червоний чоловічок, 9 клітинок.)

— Яка відстань між чоловічками? ($9 + 9 = 18$ (кл.).)

3. Розв'язання задачі №603 (с. 92).

4. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№604, 605 (с. 92).

Дата _____
Клас _____

УРОК 76

Тема. Взаємозв'язок дій множення та ділення. Таблиця ділення на 3 (№№606–614).

Мета. Ознайомити учнів із таблицею ділення на 3; формувати вміння застосовувати випадки табличного ділення на 3 до обчислення виразів, розв'язування задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; таблиця ділення на 3; малюнки до задач; картки для опитування.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати відповідь до задачі №604.

б) Назвати найбільший і найменший результати обчислення виразів (№605).

2. Картки для опитування.

№1.

1) Знайти вирази, результат обчислень яких дорівнює 24.

$$2 \cdot 9 + 7 \qquad 3 \cdot 9 - 12 \qquad 3 \cdot 4 + 22$$

$$18 : 2 + 15 \qquad 3 \cdot 7 + 3 \qquad 16 : 2 + 17$$

$$3 \cdot 5 + 9 \qquad 2 \cdot 8 - 4 \qquad 2 \cdot 7 + 10$$

2) *Задача.* 10 л молока розлили у глечики, по 2 л у кожен. Скільки глечиків наповнили?

№2.

1) Виписати вирази, результат обчислень яких дорівнює 12.

$$16 : 2 + 4 \qquad 2 \cdot 6 + 0 \qquad 3 \cdot 3 + 10$$

$$12 - 3 \cdot 4 \qquad 18 : 2 + 6 \qquad 3 \cdot 2 + 6$$

$$50 - 12 - 3 \qquad 10 : 2 + 8 \qquad 8 : 2 + 8$$

2) *Задача.* 8 слив розклали порівну на 2 тарілки. Скільки слив стало на кожній тарілці?

3. Усні обчислення.

а) Знайти пропущені в рядах числа.

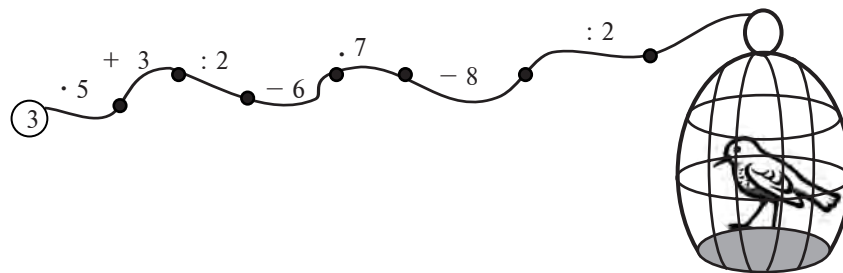
4 6 8 12 14 18

6 9 12 18 21 27

— Як побудовано ряди?

б) Гра «Визволи пташку».

На дошці — малюнок. Учні мовчки обчислюють «ланцюжок». Хто перший отримає відповідь, виходить до дошки, вписує її в останній кружечок і «визволяє пташку з клітки».

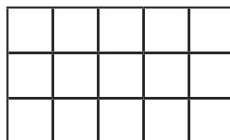

III. Вивчення нового матеріалу.

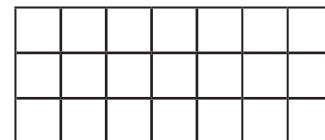
1. Підготовча робота.

— За допомогою квадратиків з кожного виразу на множення складіть два вирази на ділення.

$$3 \cdot 5 = 15$$

$$3 \cdot 7 = 21$$

2. Складання таблиці ділення на 3.

На дошці таблиця множення числа 3.

— З кожного виразу на множення складемо вираз на ділення на число 3.

Учитель записує рівності на дошці, а учні — в зошитах.

3. Первинне закріплення.

а) Робота з таблицями за вправою №606 (с. 92).

б) Розв'язування задачі №607 (з коментуванням).

в) Розв'язування задачі №609 (самостійно).

Фізкультхвилинка.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Знаходження значень виразів (№608).

Завдання виконують самостійно із поданою взаємоперевіркою.

2. Усне виконання завдання №610. Робота в парах.

3. «Математичний ланцюжок» (за №611).

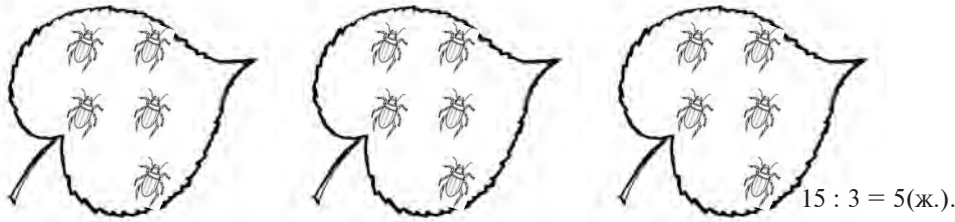
— Назвіть кінцевий результат обчислень.

4. Виконання завдання №612.

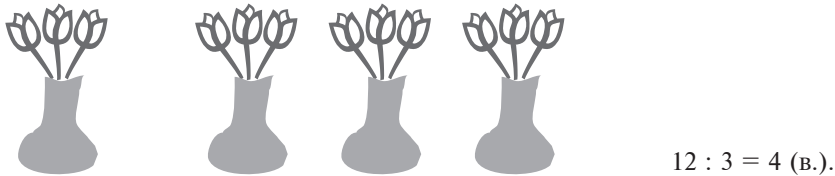
Учні доходять висновку, що буква А у рівності $A : B = B$ позначає найбільше число.

5. Складання задач за поданим розв'язанням.

а)

б)

6. Робота в групах.

На дошці записані завдання різної складності. Учитель пропонує учням вибрати одне з них і розв'язати.

Перший рівень.

Обчислити.

$$12 : 3 + 25$$

$$8 : 2 + 96$$

$$15 : 3 + 17$$

$$10 : 2 + 55$$

$$6 : 3 + 48$$

$$3 \cdot 6 - 12$$

Другий рівень.

Знайти значення виразів.

$$3 \cdot a + 15, \text{ якщо } a = 8;$$

$$12 : a - 4, \text{ якщо } a = 3;$$

$$3 \cdot a + 77, \text{ якщо } a = 6;$$

$$14 : a - 7, \text{ якщо } a = 2;$$

$$a \cdot 6 + 15, \text{ якщо } a = 2.$$

Третій рівень.

Задача. Оксана склала з паличок один шестикутник і 8 окремих однакових трикутників. Скільки паличок використала Оксана?

Четвертий рівень.

а) Дібрати таке число, щоб рівність була правильною.

$$3 \cdot \square = 21$$

$$\square \cdot 9 = 27$$

$$3 \cdot \square = 24 - 12$$

$$3 \cdot \square = 16 + 5$$

б) **Задача.** Довжина сторони рівностороннього трикутника дорівнює 2 дм. Чому дорівнює сума периметрів двох таких трикутників?

7. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№613, 614 (с. 93); повторити таблицю ділення на 3.

Дата _____
Клас _____

УРОК 77

Тема. Парні та непарні числа. Розв'язування задач та знаходження значень виразів на застосування таблиці ділення на 3 (№№615–622).

Мета. Ознайомити учнів з поняттям «парні» та «непарні» числа. Вправляти учнів у застосуванні випадків табличного ділення на 3 до розв'язування задач і обчислення виразів; розвивати кмітливість.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; таблиця ділення на 3; скорочений запис задачі; посібники «Картки поточного та тематичного контролю знань»; сигнальні картки.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Пояснити розв'язання задачі №613.

б) Назвати результати обчислень за №614.

2. Завдання для опитування.

а) Вправа №615 (усно).

б) Розказати напам'ять таблицю ділення на 3.

3. Робота з «Картками поточного та тематичного контролю знань».

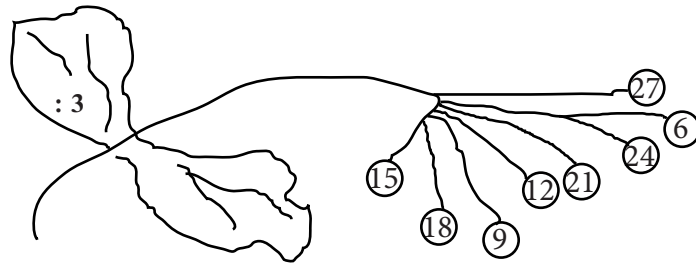
Варіант 1 — №53 (с. 31).

Варіант 2 — №54 (с. 31).

4. Усні обчислення.

а) Гра «Мовчанка».

Учитель вказує на числа, записані в кетязі калини, а учні показують відповідь сигнальними картками.

б) Гра «Хто швидше?»

Клас ділиться на дві команди. Представник від кожної команди обчислює значення вказаних виразів біля дошки. Виграє та команда, чий представник швидше і правильно заповнить порожні клітинки.

$$\boxed{90} - \begin{array}{|c|} \hline 21 \\ \hline 18 \\ \hline 24 \\ \hline 15 \\ \hline \end{array} : \boxed{3} = \begin{array}{|c|} \hline \\ \hline \\ \hline \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

$$\boxed{36} + \begin{array}{|c|} \hline 18 \\ \hline 12 \\ \hline 6 \\ \hline 14 \\ \hline \end{array} : \boxed{2} = \begin{array}{|c|} \hline \\ \hline \\ \hline \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(Перед початком гри з'ясовують, в якому порядку необхідно виконувати дії.)

5. Хвилинка каліграфії із завданням. Результати дій записати у квадратах.

1	2	:	3		+	4		:	2		+	12		-	1		:	3
---	---	---	---	--	---	---	--	---	---	--	---	----	--	---	---	--	---	---

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Ознайомлення з парними і непарними числами (№616). Знайти на малюнку парні і непарні числа. Читання правила.

2. Самостійна робота.

Завдання №617 (за варіантами).

3. Задача №618.

Учні з високим рівнем знань розв'язують задачу, склавши вираз, решта — окремими діями.

4. Розв'язування ускладненої задачі №619.

У ході аналізу задачі учні з'ясовують, що задача розв'язується трьома діями.

5. Усне виконання вправи підвищеної складності №620.

Учні доходять висновку, що $B > B$.

6. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№621, 622 (с. 95).

Дата _____
Клас _____

УРОК 78

Тема. Поділ на рівні частини. Половина, третина. Розв'язування задач (№№623–629).

Мета. Ознайомити учнів з поділом на рівні частини; дати уявлення про половину, третину числа; вправляти в обчисленні виразів, розв'язуванні задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; смужки різної довжини; геометричні фігури; яблуко; таблиця «Частини»; сигнальні картки.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

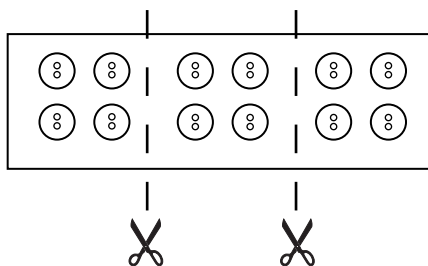
а) Пояснити розв'язання задачі №621.

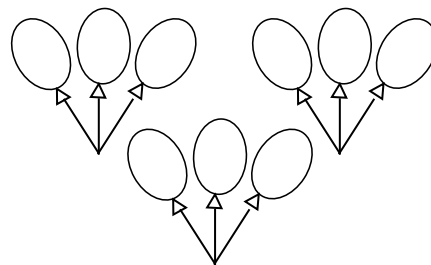
б) Скласти аналогічну задачу про перевезення діжок.

в) Із завдання №622 зачитати результати обчислень, більші від 6.

2. Завдання для опитування.

За малюнками скласти вирази на множення і ділення. Знайти їх значення.

3. Картки для опитування.

№1.

1) Обчислити.

$$24 : 3 + 18$$

$$18 : 3 + 25$$

$$(48 - 32) : 2$$

$$12 : 3 + 14$$

2) **Задача.** Маса трьох динь 12 кг. Яка маса однієї дині?

№2.

1) Порівняти.

$$3 \cdot 9 \square 2 \cdot 9$$

$$2 \cdot 4 \square 18 : 2$$

$$12 : 2 \square 12 : 3$$

$$3 \cdot 3 \square 27 : 3$$

2) **Задача.** 27 м тканини розрізали на клапті, по 3 м у кожному. Скільки вийшло клаптів?

4. Усні обчислення.

а) «Математична скринька».

Учні по черзі виймають картки із завданнями із скриньки і відповідають на запитання.

Наприклад:

• Як називається число 3 у виразі $18 : 3$?

• Яке значення виразу $24 : a$, якщо $a = 3$.

• Який із виразів відповідає розв'язанню задачі?

Задача. Скільки альбомів по 3 грн можна купити на 15 грн?

а) $15 + 3$;

б) $15 - 3$;

в) $15 : 3$

• Який вираз обчислено правильно?

$$27 : 3 + 9 = 18$$

$$24 : 3 + 12 = 22$$

б) Гра «Хто швидше?» (ланцюжки).

$$18 : 3$$

$$+ 6$$

$$: 2$$

$$- 5$$

$$3 \cdot 9$$

$$- 9$$

$$: 3$$

$$: 2$$

$$24 : 3$$

$$+ 2$$

$$: 2$$

$$+ 6$$

Фізкультхвилинка.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовча робота.

Задача. 8 зошитів роздали двом учням порівну. Скільки зошитів одержав кожен учень?

- Що означає порівну? (*Кожен учень повинен одержати однакове число зошитів.*)
- Про що запитується в задачі? (*Скільки зошитів одержав кожен учень?*)
- То скільки зошитів одержав кожен учень? (*4 зошити.*)
- Чи можна сказати, що кожен учень отримав половину всіх зошитів? (*Можна.*)
- Чому? (*Бо $8 : 2 = 4$, 4 і 4 — становить 8.*)

2. Пояснення нового матеріалу.

а) — Хто з вас бачив половину хліба (кавуна, дині, яблука)?

— Розріжемо яблуко на 2 рівні частини. Це — половина яблука.

Половина — це одна з двох рівних частин цілого.

б) — Візьміть смужку паперу. Перегніть її навпіл.

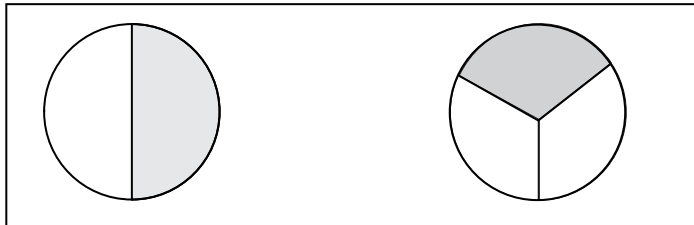
Діти роблять висновок, що половини смужки паперу рівні між собою.

Потім учитель пропонує перегнути навпіл прямокутник, круг і показати половину фігури.

в) Робота з таблицею «Частини».

Третина			
---------	--	--	--

- На скільки рівних частин поділено смужку? (*На 3 рівні частини.*)
- Як знайти, чому дорівнює третя частина смужки? (*$12 : 3 = 4$ (см).*)
- Третя частина ще називається **третина**.
- Покажіть на малюнках третю частину круга, половину круга.

г) Опрацювання №№623, 624 (с. 95).

Висновок: для знаходження половини числа, його потрібно поділити на 2; для знаходження третини — поділити на 3.

3. Первинне закріплення.

Практична робота (№625).

Виміряйте довжину кожного відрізка, а потім знайдіть довжину третьої частини другого відрізка смужки і половину першого. Результати обчислення перевірте вимірюванням. Порівняйте половину і третину. Зробіть висновок.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Обчислення виразів (№626).

Завдання виконують самостійно із взаємоперевіркою.

2. Розв'язування задачі №628.

На дошці скорочений запис задачі.

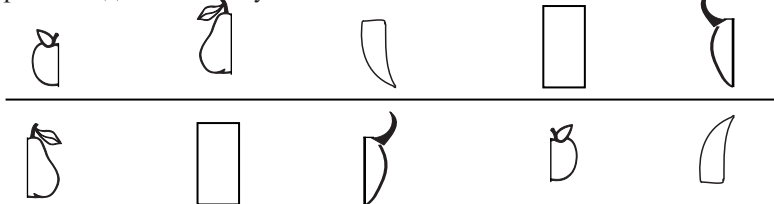
Росло — 28 м. Взяли — ? з. по 6 м. Залишилося — ?

Учні з високим рівнем знань працюють самостійно.

3. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

Гра «Знайди половинку».

VI. Домашнє завдання.

№№628, 629 (с. 96).

Дата _____
Клас _____

УРОК 79

Тема. Складання таблиці множення числа 4. Застосування таблиці для розв'язування задач та знаходження значень виразів (№№630–638).

Мета. Ознайомити учнів з таблицею множення числа 4 та її практичним застосуванням; удосконалювати вміння учнів обчислювати значення виразів; розв'язувати задачі.

Обладнання. Таблиця множення числа 4; предметні малюнки; скорочений запис задачі; сигнальні картки.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

Діти обмінюються зошитами і перевіряють завдання.

2. Картки для опитування.

№1.

1) Обчислити.

$18 : 3 + 26$

$24 : 3 + 48$

$3 \cdot 2 + 42$

$2 \cdot 9 + 53$

2) **Задача.** У 3 квочок по 9 курчат, а в 2 качок по 8 каченят. Скільки дітей у квочок і качок разом?

№2.

1) Порівняти.

$21 : 3 \square 14 : 2$

$5 \cdot 3 \square 2 \cdot 7$

$6 \cdot 2 \square 3 \cdot 4$

$18 : 2 \square 18 : 3$

2) **Задача.** Стрічку розрізали на 2 частини, по 8 м у кожній, і ще залишилося 5 м. Якої довжини була стрічка?

3. Усні обчислення.

а) Гра «Мовчанка».

Добуток	
2	6
2	8
3	7
2	9
3	5
3	8

Частка	
16	2
24	3
18	3
21	3
14	2
27	3

б) Гра «Хто швидше?»

$$3 \cdot 3 + 5 = \square \quad \square : 2 - 4 = \square \quad \square : 3 + 7 = \square \quad \square : 2 + 25 = \square$$

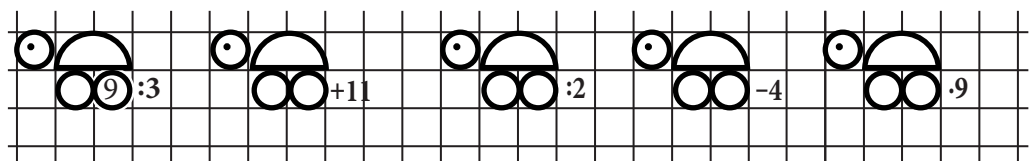
$$\square \cdot 5 - 6 = \square$$

$$3 \cdot 4 + 4 = \square \quad \square : 2 - 5 = \square \quad \square : 3 + 11 = \square \quad \square : 2 + 15 = \square$$

$$\square \cdot 6 - 9 = \square$$

4. Цікаве завдання. Каліграфічна хвилинка.

Записати результати дій у черепашках.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовчі вправи.

Фронтальна робота над вправами №630, 631 (с. 96).

2. Складання таблиці множення числа 4.

Учитель записує на дошці перші два вирази таблиці множення числа 4 без відповідей.

$$4 \cdot 2 = \square$$

$$4 \cdot 3 = \square$$

— Обчисліть вирази додаванням.

$$4 + 4 = 8$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

$$4 + 4 + 4 = 12$$

$$4 \cdot 3 = 12$$

— Хто знає, які наступні вирази і як далі можна знаходити відповіді без додавання однакових доданків?

Учні диктують вирази і відповіді; учитель записує таблицю на дошці, а учні — в зошитах.

— Прочитайте таблицю множення числа 4.

— Що ви помітили?

Учитель вказує на закономірність утворення кожної наступної відповіді: до попереднього результату додається число 4. Учні пояснюють, чому так відбувається.

3. Первинне закріплення.

а) Прочитати таблицю множення числа 4, користуючись таким записом.

4 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

б) Назвати тільки результати таблиці множення числа 4.

в) Робота з таблицею за №632 (с. 96).

г) Вправа №633 (с. 96).

Фізкультхвилинка.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Складання і розв'язування задачі за малюнком (№634). Подорож у країну Кокосію.

2. Розв'язування №635 (самостійно).

3. Творча робота над задачею №636.

— Змініть запитання задачі так, щоб вона розв'язувалася таким виразом: $5 \cdot 4 + 5$.

4. Цікаві завдання.

а) У відрі 9 л води. Чи вистачить цієї води, щоб наповнити 4 дволітрові банки?

б) У Тетянки було 5 горіхів. Один вона віддала братові, і в них стало горіхів порівну. Скільки горіхів було у брата спочатку?

в) Кріль важить 4 кг та ще стільки, скільки важить його половина. Скільки важить кріль?

5. Гра «Знайди помилку».

$$4 \cdot 6 + 13 = 27$$

$$4 \cdot 8 + 8 = 40$$

$$4 \cdot 5 - 8 = 12$$

$$4 \cdot 4 + 15 = 30$$

$$4 \cdot 9 - 6 = 30$$

$$4 \cdot 7 + 13 = 40$$

Гра проводиться за допомогою сигнальних карток. Учитель показує приклад, а учні піднімають зелену картку, якщо приклад розв'язано правильно, або червону, якщо результат неправильний.

6. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

Назвати результати таблиці множення числа 4.

VI. Домашнє завдання.

№№637, 638 (с. 97); повторити таблицю множення числа 4.

Дата _____

Клас _____

УРОК 80

Тема. Застосування таблиці множення числа 4 для знаходження значень виразів та розв'язування задач (№№639–647).

Мета. Формувати навички табличного множення числа 4; вправляти учнів у розв'язуванні задач та обчисленні виразів.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; таблиця множення числа 4; малюнки до задач; картки для опитування; сигнальні картки.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

Пояснити розв'язання задачі №638.

2. Завдання для опитування.

а) Розказати таблицю множення числа 4.

б) Показати відповіді за допомогою сигнальних карток.

$4 \cdot 8$; $4 \cdot 7$; $4 \cdot 4$; $4 \cdot 6$; $4 \cdot 9$; $4 \cdot 3$.

3. Картки для опитування.

№1.

1) Обчислити.

$$4 \cdot 9 - 12$$

$$4 \cdot 8 + 8$$

2) **Задача.** Петрик посадив 6 рядів полуниць, по 4 кущики у кожному ряду. Скільки кущиків полуниць посадив Петрик?

№2.

1) Обчислити.

$$4 \cdot 7 + 32$$

$$4 \cdot 4 - 9$$

2) **Задача.** Оленка склала з паличок 4 квадрати і один трикутник. Скільки паличок використала Оленка?

4. Усні обчислення.

а) Гра «Сплети мереживо».

$$\blacksquare 2 + 2 \rightarrow \dots 20$$

$$\blacksquare 3 + 3 \rightarrow \dots 30$$

$$\blacksquare 4 + 4 \rightarrow \dots 40$$

б) Задачі-вірші.

- Змерзли троє поросят,
зіщулились і тремтять.
Щоб їх відігріти,
скільки валянків купити?
- По шосе йшли дві машини,
шур-шур-шур — під ними шини.
Не спиняючи машин,
полічи-но, скільки шин.
- 4 ведмеді — на велосипеді,
п'ятий пішки біг.
А ви швидко полічіть,
скільки у них ніг.

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Виконання №639 (с. 97) — з коментуванням.

2. Задача №640 (с. 98) самостійно.

3. Математичний «ланцюжок» №641 (с. 98).

— Назвіть кінцевий результат.

4. Розв'язування задачі №642 (с. 98).

Учні працюють самостійно.

5. Виконання завдання №643 (ланцюжком).

6. Розв'язування задачі №644 підзвищеної складності.

7. Виконання завдання №645.

— Складіть і запишіть вирази. Знайдіть їх значення.

8. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

Додаткові завдання.

1. Задачі.

а) Івась і Петрик зловили 18 карасів, порівну кожен. Іринка зловила на 4 карасі менше, ніж Івась. Скільки карасів зловила Іринка?

б) Три курки і гуска важать 9 кг. Гуска важить 3 кг. Яка вага однієї курки?

в) Юля виклала з паличок квадрат і 6 окремих трикутників. Скільки паличок використала Юля?

2. Порівняти вирази.

$$18 : 3 + 24 \square 18 : 2 + 36$$

$$(12 - 9) \cdot 3 \square 27 : 3 + 7$$

$$(9 - 5) \cdot 2 \square 9 : 3 + 16$$

$$2 \cdot 8 + 46 \square 27 : 3 - 5$$

V. Домашнє завдання.

№№646, 647 (с. 98).

Дата _____
Клас _____

УРОК 81

Додатковий
матеріал до уроку

Тема. Вирази з дужками на дії різного ступеня. Вправи на закріплення таблиці множення чисел 3 і 4 (№№648–655).

Мета. Вчити знаходити значення виразів з дужками на дії різного ступеня; закріпити знання таблиці множення чисел 3 і 4; формувати уміння розв'язувати і пояснювати розв'язання задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; сигнальні картки; малюнки та схеми задач.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Пояснити виконання завдання №646.

б) Зачитати відповідь до задачі №647.

2. Завдання для опитування.

а) Як називається число 12 у виразі $3 \cdot 4 = 12$?

б) Як називається число 12 у виразі $12 : 3$?

в) Знайти значення виразів, в яких остання дія віднімання.

$$3 \cdot 8 + 12 \quad 13 - 2 \cdot 3 \quad 3 \cdot 9 - 16 \quad 21 - 3 + 6$$

3. Картки для опитування.

№1.

Задача. У 4 вазах по 3 яблука, а в одній — 5 яблук. Скільки всього яблук у вазах?

№2.

Задача. Учень розв'язав 3 стовпчики виразів, по 6 виразів у кожному, і ще 8 виразів. Скільки всього виразів розв'язав учень?

4. Усні обчислення.

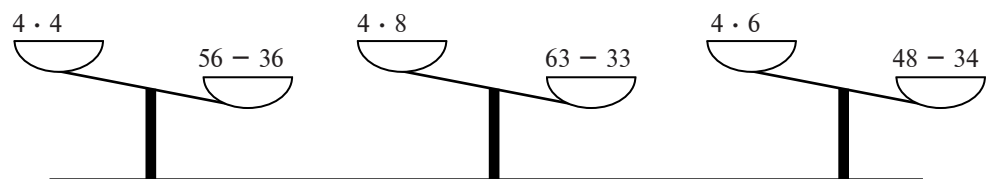
а) Гра «Естафета».

За сигналом учителя перший учень ряду обчислює один із виразів, записаних на аркуші, і передає наступному учневі. Виграє той ряд, який швидше і правильно обчислить усі вирази.

I ряд	II ряд	III ряд
$4 \cdot 9 + 5 = \square$	$4 \cdot 7 + 15 = \square$	$4 \cdot 6 + 16 = \square$
$3 \cdot 8 - 12 = \square$	$2 \cdot 8 - 9 = \square$	$2 \cdot 9 - 9 = \square$
$12 : 2 + 7 = \square$	$14 : 2 + 8 = \square$	$18 : 3 + 11 = \square$
$4 \cdot 4 + 16 = \square$	$3 \cdot 4 + 18 = \square$	$4 \cdot 2 + 24 = \square$
$3 \cdot 3 + 8 = \square$	$4 \cdot 5 + 25 = \square$	$27 : 3 + 5 = \square$

б) Гра «Урівноваж терези».

— Які числа потрібно додати, щоб терези були у рівновазі?

в) Вправа №648 (с. 98).

Фізкультхвилинка.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Опрацювання №649 (с. 99).

— Знайдіть значення виразів, спираючись на підказку.

2. Гра «Знайди помилку».

$$3 \cdot 8 - 20 = 4$$

$$3 \cdot 9 + 3 = 30$$

$$(16 - 4) : 2 = 6$$

$$3 \cdot (4 + 5) = 24$$

$$3 \cdot (18 - 10) = 16$$

$$(20 - 12) : 2 = 4$$

— Зайчик і Лисичка обчислили вирази. Перевірте, чи правильно звірята виконали завдання.

3. Обчислити.

$$(27 - 12) : 3$$

$$3 \cdot (2 + 4)$$

$$21 : 3 + 16$$

$$3 \cdot 4 + 41$$

IV. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задачі №650 (під керівництвом учителя).

2. Виконання завдання №651.

— Які слова отримали? (*Корон, карась.*)

3. Розв'язування задачі №652.

Задачу розв'язують колективно.

На дошці — скорочений запис задачі.

Ж. — 7 л.	↔ на ? більше
З. — ?, у 4 рази більше, ніж Ж.	

— Змініть запитання задачі так, щоб вона розв'язувалася виразом:

$$7 \cdot 4 + 7.$$

4. Виконання завдання №653 (усно).

5. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№654, 655 (с. 99).

Дата _____

Клас _____

УРОК 82

Додатковий матеріал до уроку

Тема. Знаходження значень виразів на дві дії різного ступеня. Розв'язування задач (№№656–663).

Мета. Формувати уміння знаходити значення виразів на дві дії різного ступеня, розв'язувати задачі на дві дії.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; скорочений запис задач; посібники «Картки поточного та тематичного контролю знань»; віяла.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Завдання для опитування.

Вибіркове називання табличних результатів (множення на 2, 3, 4) за допомогою математичних віял.

2. Картки для опитування.

№1.

Задача. На зиму господиня заготовила 4 трилітрових банки і одну десятилітрову банку яблучного соку. Скільки всього літрів яблучного соку заготовила господиня на зиму?

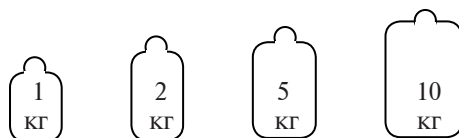
№2.

Задача. З однієї грядки зрізали 15 головок капусти, а з другої — 9 головок. Усю цю капусту розклали у сітки, по 3 головки у кожену. Скільки потрібно сіток?

3. Усні обчислення.

а) Виконання №656 (с. 100).

б) Як цими гирами зважити 3 кг? 7 кг? 8 кг? 4 кг? 9 кг?

4. Математичний диктант.

- Гудзик коштує 3 грн. Скільки коштують 6 гудзиків?
- На 3 сукні витратили 12 м тканини. Скільки метрів тканини потрібно на одну сукню?
- Маса 3 цеглин 9 кг. Яка маса однієї цеглини?
- У 4 клітки розмістили по 3 кролики. Скільки всього кроликів у клітках?

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Виконання завдання №657 (с. 100).

— Що таке периметр трикутника?

— Чому дорівнює периметр трикутника ABC? (9 см)

— Як знайти довжину сторони АВ, якщо усі сторони трикутника ABC однакові? ($9 : 3 = 3$ (см).)

2. Виконання завдання №658 (самостійно).

3. Знаходження значення виразів (№659).

— Який порядок виконання дій?

4. Виконання вправи №660 (колективно).

— Як знайти третю частину числа?

— Як знайти, скільки гривень лежало на столі?

Міркування учня. Монети розділили на три однакові частини. Одну частину закрили паперовою смужкою. Перша і друга частини становлять по 2 гривні кожна. Отже, і третя частина дорівнює 2 грн. Звідси випливає, що на столі лежало $2 + 2 + 2 = 6$ (грн).

5. Виконання завдання №661 (за варіантами).

6. Самостійна робота.

Робота в посібниках «Картки поточного та тематичного контролю знань».

Варіант 1 — №55 (с. 32);

Варіант 2 — №56 (с. 32).

7. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№662, 663 (с. 101).

УРОК 83

Дата _____

Клас _____

Тема. Складання таблиці ділення на 4. Застосування таблиці для знаходження значень виразів і розв'язування задач (№№664–672).

Мета. Ознайомити учнів із таблицею ділення на 4; формувати уміння застосовувати таблиці для знаходження значень виразів і розв'язування задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; таблиця ділення на 4; картки для опитування; математичні віяла; малюнок до задачі.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

a) Із завдання №662 зачитати результати обчислення виразів, у яких першою була дія ділення.

б) Пояснити розв'язання №663.

2. Завдання для опитування.

a) Вибіркове називання табличних результатів (множення на 2, 3, 4) за допомогою математичних віял.

3. Картки для опитування.

№1.

$$18 : 3 + 28$$

$$4 \cdot 5 + 56$$

$$15 : 3 + 88$$

$$4 \cdot 8 - 16$$

№2.

Задача. На яблуні росло 12 яблук, а на груші — 15 груш. Усі фрукти зірвали і розклали порівну в 3 вази. Скільки фруктів у кожній вазі?

4. Усні обчислення.

a) Із кожної трійки чисел скласти вирази на множення і ділення:

$$3, 8, 24;$$

$$2, 9, 18;$$

$$3, 4, 12.$$

б) Кожне з чисел подати як добуток двох множників:

$$10, 12, 15, 18, 24, 32.$$

в) На галявині пасеться кілька кіз. У них 12 ніг. Скільки голів у цих кіз? Скільки рогів?

г) Гра «Хто швидше?»

<i>a</i>	4	6	8
$2 \cdot a$			
$a : 2$			
$4 \cdot a$			

<i>a</i>	3	4	5
$3 \cdot a$			
$a \cdot 2$			
$4 \cdot a$			

Фізкультхвилинка.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовча робота.

З кожної рівності на множення скласти рівності на ділення.

$$3 \cdot 4 = 12$$

$$2 \cdot 4 = 8$$

2. Складання таблиці ділення на 4.

На дошці — таблиця множення числа 4. Учні по черзі називають відповідні вирази ділення на 4 (за №664).

3. Первинне закріплення.

a) Пояснити, як дізналися, що $28 : 4 = 7$.

$$(28 : 4 = 7, \text{ тому що } 4 \cdot 7 = 28).$$

б) Розв'язування задачі №665 (с. 101).

в) Розв'язування задачі №666 (самостійно).

IV. Розвиток математичних знань.

1. Знаходження значення виразів (№668).

Завдання виконують самостійно із подальшою взаємоперевіркою.

2. Виконання завдання №669 з коментуванням.

3. Виконання завдання №670.

— Які слова отримали? (*Свічка, голова.*)

4. Завдання підвищеної складності №667 (с. 102).

5. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Периметр рівностороннього трикутника дорівнює 12 см. Знайдіть довжину однієї сторони трикутника.

II рівень

Довжина сторони рівностороннього трикутника дорівнює 5 см. Знайдіть периметр трикутника.

III рівень

Довжина сторони квадрата 4 см. Знайдіть периметр квадрата.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№671, 672 (с. 102).

УРОК 84

Дата _____
Клас _____

Тема. Засвоєння таблиці ділення на 4. Знаходження значень виразів, розв'язування задач (№№673–680).

Мета. Закріпити таблицю ділення на 4; формувати вміння знаходити значення виразів, розв'язувати задачі.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування (тести); гра «Пошта».

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Записати розв'язання задачі №671 на дошці.

б) Із завдання №672 назвати результати обчислень у порядку зростання.

2. Завдання для опитування.

Робота з тестами.

Варіант 1.

1) Вибрати правильну відповідь.

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$

а) $4 \cdot 4$;

б) $4 \cdot 5$;

в) $5 \cdot 4$.

$$3 \cdot 4 =$$

а) 7;

б) 10;

в) $3 + 3 + 3 + 3$.

$$2 \cdot 8 + 13 =$$

а) 23;

б) 29;

в) 21.

2) *Задача.* У банки розлили 16 л молока, по 4 л в кожен. Дві банки молока витратили. Скільки банок молока залишилося?

Який вираз відповідає розв'язанню задачі?

а) $16 + 4 - 2$;

б) $16 - 4 + 2$;

в) $16 : 4 - 2$.

Варіант 2.

1) Вибрати правильну відповідь.

$$3 + 3 + 3 + 3 =$$

а) $3 \cdot 3$;

б) $3 \cdot 4$;

в) $3 \cdot 5$.

$$2 \cdot 4 =$$

а) 6;

б) 8;

в) $2 + 2 + 2$.

$$16 : 4 + 8 =$$

а) 11;

б) 10;

в) 12.

2) *Задача.* У їдальню привезли 12 кг яблук і 16 кг груш. Усі фрукти розклали порівну у 4 ящики. Скільки кілограмів фруктів у одному ящику?

Який з виразів відповідає розв'язанню задачі?

а) $12 + 16 - 4$;

б) $(12 + 16) : 4$;

в) $12 + 16 : 4$.

3. Усні обчислення.

а) Гра «Вибери вираз».

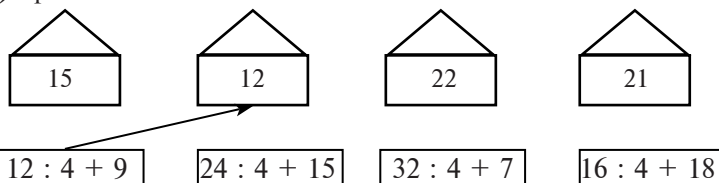
На дошці — таблиці із завданнями і відповідями. Двоє учасників гри за сигналом учителя знаходять вираз, значення якого записано зліва, і обводять його.

Гру можна проводити у вигляді естафети.

16	3·5	2·8	3·6
5	16:4	2·3	20:4
32	4·8	3·9	4·9
6	12:4	10:2	18:3
9	14:2	3·2	3·3

14	4·4	2·7	3·6
9	18:2	3·4	16:2
8	12:3	12:2	32:4
21	3·7	2·9	4·6
7	28:4	16:2	24:4

б) Гра «Пошта».

— Вкладіть «листи» у конверти.

в) Виконання завдання №673 (с. 102).

Фізкультхвилинка.

УРОК 85

Дата _____

Клас _____

Тема. Обчислення значень виразів зі змінною. Розв'язування задачі на три дії за поданим планом (№№681–688).

Мета. Формувати вміння обчислювати значення виразів зі змінною; вправляти учнів у розв'язуванні задач, виразів з дужками та без дужок.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування, малюнки птахів (качеля, курча, горобчик, гусеня); макет яйця з каченям всередині.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

a) Розказати, яку задачу склали за малюнком (№679).

б) Із завдання №680 зачитати значення виразів, менші від 52.

2. Завдання для опитування.

a) Розказати напам'ять таблицю ділення на 4.

б) В ряді чисел 6, 10, 12, 16, 21, 24, 30, 32, 34, 36 підкреслити ті, які діляться на 4.

3. Картки для опитування.

№1.

1) 12 кг винограду розклали в 4 торбинки. Скільки винограду було в кожній торбинці?

2) Обчислити.

$$28 : 4 + 16$$

$$24 : 4 + 24$$

$$36 : 4 + 17$$

$$20 : 4 + 27$$

№2.

1) Смужку завдовжки 16 см поділили на 4 рівні частини. Яка довжина однієї смужки?

2) Обчислити.

$$12 : 4 + 18$$

$$32 : 4 + 25$$

$$4 \cdot 8 + 46$$

$$16 : 4 + 96$$

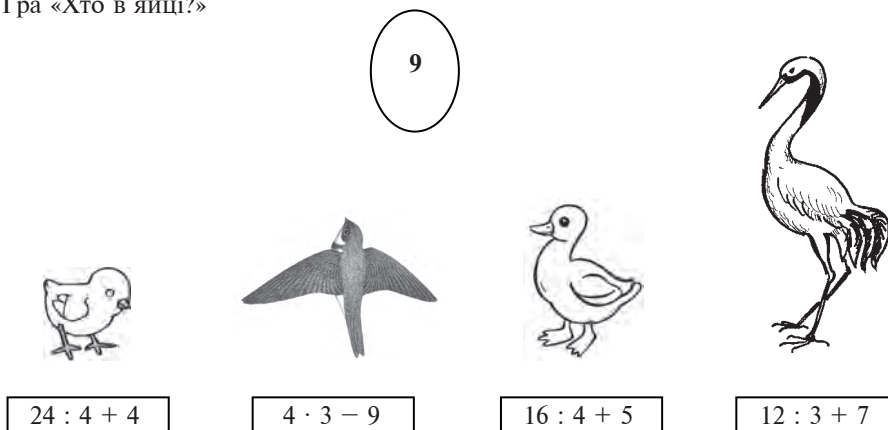
4. Усні обчислення.

a) За даними малюнка знайти відповіді на запитання.

- Яка маса 5 таких кролів?
- Яка маса 6 кролів і 2 качок?
- На скільки кілограмів більша маса 5 кролів, ніж 4 качок?

б) Гра «Хто в яйці?»

Двоє учнів змагаються, хто швидше знайде вираз, результат якого записаний на яйці.

Решта учнів контролюють виконання завдання за допомогою карток-«світлофорів».

Потім учитель відкриває «яйце», там — качеля. Отже, правильною відповіддю є вираз $16 : 4 + 5$.

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Обчислення значень виразів зі змінною. Завдання №681 виконують з коментуванням.

2. Усне виконання №682 (с. 103).

3. Розв'язування задач.

a) Робота над задачею №683.

Учні вивчають задачу, план розв'язування.

— Скільки гривень взяв Олег? (*Половину від 12 гривень. Тобто, 6 грн ($12 : 2 = 6$ (грн)).*)

— Скільки гривень взяв Юрко? (*Третю частину від 12 гривень; $12 : 3 = 4$ (грн).*)

— Яку дію треба виконати, щоб відповісти на запитання задачі? (*Віднімання.*

Від 6 відняти 4, буде 2 (грн).)

4. Виконання завдання №684.

— Які слова отримали? (*Чобіт, болото.*)

5. Виконати завдання №685 (із взаємоперевіркою).

6. Математичний ланцюжок №686.

7. Гра «Хто швидше?»

a	8	16	28	36
$a : 4$				

a	6	8	4	7
$a \cdot 4$				

8. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№687, 688 (с. 104).

УРОК 86

Дата _____

Клас _____

Тема. Засвоєння таблиць ділення на 3 і 4 (№№689–696). Самостійна робота.

Мета. Закріпити таблиці ділення на 3 і 4. Перевірити знання учнів за темою «Множення і ділення на 3 і 4».

Обладнання. Таблиця усних обчислень. Запис на дошці.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Закріплення вивченого.

1. Усні обчислення.

а) Виконання вправи №689 (с. 130).

б) Гра «Який знак?»

— Зайчик обчислював вирази на листочках. Подув вітерець, частини виразів розлетілися. Допоможіть відновити їх.

На дошці — рівності без знаків дій.

Учитель вказує на рівність, а учні показують знак за допомогою математичних віял.

$28 \square 4 = 7$	$3 \square 9 = 27$
$22 \square 3 = 19$	$20 \square 4 = 5$
$2 \square 5 = 10$	$12 \square 2 = 6$
$18 \square 2 = 9$	$36 \square 4 = 32$
$10 \square 2 = 5$	$8 \square 4 = 2$
$6 \square 3 = 9$	$9 \square 3 = 12$

в) Обчислити значення кожного виразу, якщо $a = 4$.

$a + 19$	$24 : a$	$a \cdot 8$	$36 - a$	$16 : a$	$3 \cdot a$

г) Виконання вправи №691.

р) Математичний «ланцюжок» (№693).

2. Розв'язування задачі №690.

— Яку відстань подолає червоний чоловічок? ($16 : 4 = 4$ (кл.)

— На якій відстані один від одного вони опиняться? ($16 + 4 = 20$ (кл.)

3. Виконання завдання №692.

4. Завдання підвищеної складності №694

$$12 : 4 = 3 \quad 12 \cdot 3 = 4$$

$$B > B$$

5. Робота в зошиті.

Фізкультхвилинка.

III. Самостійна робота (тестові завдання).

Варіант 1.

1. $2 \cdot 8 = 14 \dots$

а) 20; б) 30; в) 24; г) 2.

2. $18 : 3 - 5 = \dots$

а) 1; б) 4; в) 11; г) 0.

3. Яка з нерівностей правильна?

а) $2 \cdot 3 > 2 + 2 + 2$; в) $2 \cdot 4 > 2 + 2$;
б) $16 : 4 > 15 : 3$ г) $2 + 2 > 2 \cdot 3$

4. В одному ящику 4 кг апельсинів. Скільки апельсинів у 6 таких ящиках?

а) 10 кг; б) 21 кг; в) 24 кг; г) 6 кг.

5. 12 кролів розмістили порівну у 3 клітках. Скільки кролів в одній клітці?

а) 4 кр.; б) 9 кр.; в) 15 кр.; г) 3 кр.

6. На один халат потрібно 3 м тканини. Коли пошили 5 халатів, то залишилося 12 м тканини. Скільки метрів тканини було спочатку? Який з виразів відповідає розв'язанню задачі?

а) $3 \cdot 5 + 12$; б) $3 + 12$; в) $3 \cdot 5$; г) $12 - 3$.

Варіант 2.

1. $2 \cdot 4 + 46 = \dots$

а) 54; б) 52; в) 48; г) 50.

2. $16 : 4 + 7 = \dots$

- а) 11; б) 1; в) 2; г) 0.

3. Яка з нерівностей правильна?

- а) $3 \cdot 4 > 7$; б) $18 : 3 < 0$;
в) $16 : 4 < 21 : 3$; г) $14 < 3 \cdot 4$.

4. Скільки літрів соку у 7 трилітрових банках?

- а) 7 л; б) 21 л; в) 10 л; г) 3 л.

5. Шматок сала масою 10 кг розрізали на 2 рівні частини. Скільки кілограмів сала в одній частині?

- а) 8 кг; б) 12 кг; в) 5 кг; г) 2 кг.

6. Стрічку розрізали на 2 частини, по 8 м у кожній, і ще залишилося 5 м. Якої довжини була стрічка? Який з виразів відповідає розв'язанню задачі?

- а) $8 \cdot 2$; б) $8 \cdot 2 + 5$;
в) $8 + 2 + 5$; г) $8 \cdot 2 - 5$.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№695, 696 (с. 105,106).

УРОК 87

Дата _____

Клас _____

Тема. Складання таблиці множення числа 5. Застосування таблиці для знаходження значень виразів і розв'язування задач (№№697–706).

Мета. Ознайомити учнів з таблицею множення числа 5 та її практичним застосуванням; вправляти учнів в обчисленні значень виразів і розв'язуванні задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; таблиця множення числа 5; малюнки і схеми задач.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Аналіз помилок, допущених у самостійній роботі.

2. Робота над помилками.

3. Перевірка домашнього завдання (№№695, 696).

Із завдання №696 зачитати результати виразів, в яких останньою була дія додавання.

4. Завдання для опитування.

а) Виміряти довжину смужки і знайти половину, третину смужки.

б) Маса дині 6 кг. Яка маса половини дині? Третини дині?

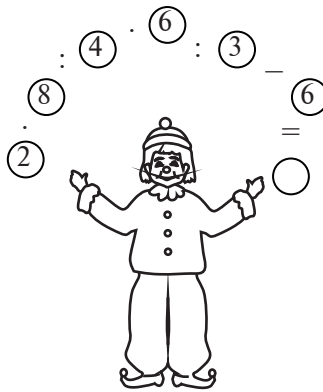
в) Дібрати числа, щоб рівності і нерівності були правильними.

$$4 \cdot 2 < 4 \cdot \square \quad 4 \cdot 5 = 5 \cdot \square$$

$$4 \cdot 6 > 4 \cdot \square \quad 4 \cdot 6 > 4 \cdot \square$$

5. Усні обчислення.

а) Гра «Жонглери».

Двоє учнів змагаються, хто швидше обчислить «ланцюжок». Виграє той, хто не допустить помилки в обчисленнях.

б) Задачі.

• Знайти половину числа 18.

• Маса поросяти 12 кг. Яка маса третини поросяти?

• Довжина стрічки 24 см. Яка довжина чверті стрічки?

• В класі 16 дівчаток. Половина всіх дівчаток займається танцями. Скільки дівчаток займається танцями?

Фізкультхвилинка.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовча робота.

Фронтальна робота за вправами №697, №698 (с. 106).

2. Складання таблиці множення числа 5.

Учитель записує на дошці схему (або вивішує таблицю), за якою буде складатися таблиця множення числа 5.

5 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

Учні з'ясовують, що в усіх виразах першим множником буде число 5.

— Назвіть першу рівність

$$5 \cdot 2 = \square$$

— Замініть рівність на множення рівністю на додавання і назвіть результат.

$$5 + 5 = 10$$

Учитель записує рівності на дошці, учні одночасно пишуть їх у зошитах.

Після обчислення додаванням трьох виразів таблиці учні помічають закономірність утворення кожного наступного результату: до попереднього числа додають 5.

Учні пояснюють, чому так відбувається. Далі вирази обчислюють з використанням вказаної закономірності.

— Прочитайте результати таблиці множення числа 5.

— Що ще цікавого ви помітили? (*Числа закінчуються нулем або цифрою 5.*)

3. Первинне закріплення.

а) Робота з таблицею за №699.

б) Вправа №700 (усно).

в) Задача №701.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Математичний ланцюжок (№702).

2. Гра «Розшифруй слова» (за №703).

— Які слова розшифрували? (*Рис; сум.*)

4. Виконання завдання підвищеної складності (№704).

Розв'язання: $5 \cdot 4 - 3 \cdot 4 = 8$ (кл.).

5. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

Назвати результати таблиці множення числа 5.

VI. Домашнє завдання.

№№705, 706 (с. 107).

УРОК 88

Дата _____

Клас _____

Тема. Розв'язування задач на засвоєння таблиці множення числа 5. Знаходження значень виразів на дві дії різного ступеня (№№707–714).

Мета. Формувати вміння розв'язувати задачі на множення числа 5, знаходити значення виразів на дві дії різного ступеня.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; посібники «Картки поточного та тематичного контролю знань»; малюнки та схеми до задач.

**Додатковий
матеріал до уроку**

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

a) Із завдання №705 зачитати результати обчислень виразів на множення числа 5.

б) Зачитати відповідь до задачі №706.

2. Завдання для опитування.

a) Розказати таблицю множення числа 5.

б) Вибірково назвати табличні результати: $5 \cdot 6$; $5 \cdot 8$; $5 \cdot 5$; $5 \cdot 7$.

3. Картки для опитування.

№1.

Знайти значення виразів, якщо $a = 16$.

$a : 4$; $a : 4 \cdot 5$; $a + 34$.

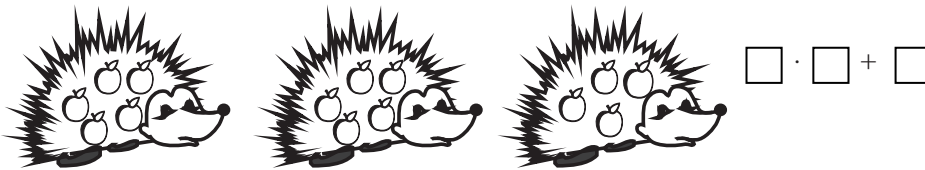
№2.

Обчислити.

1 дм + 5 см; 2 дм : 4; 1 дм — 3 см; 1 дм : 2.

4. Усні обчислення.

a) За малюнками та схемами скласти і розв'язати задачі.

Було	Взяли	Залишилося

$\square \cdot \square - \square$

б) Задачі-вірші.

- По 5 пальців-молодців.
розмістились на руці.
Ну ж бо, діти, як узнаєм,
скільки пальців всього маєм? ($5 \cdot 2 = 10$)
- В магазині хлопчик плаче,
полічить не може здачу.
П'ятаків у нього п'ять.
Скільки грошей, як узнають? ($5 \cdot 5 = 25$)
- «Є 6 кліток із кролями», —
Насті Ромчик розповів.
Скільки тих кролів, дізнайтесь,
коли в клітці 5 кролів. ($5 \cdot 6 = 30$)

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Виконання завдання №707 (с. 107).

Завдання виконують з поясненням.

2. Скласти і розв'язати задачу за малюнком №708

3. Розв'язування задачі №709.

— Чим цікава задача?

— Як дізнатися, скільки всього каблучок на пальцях статуї? Чому?

4. Виконання завдання №710.

— Які два слова отримали? (*Скеля; озеро.*)

5. Усне виконання №711.

Учні розшифровують слова (*мед, лев*).

6. Розв'язування задачі №712.

На дошці скорочений запис задачі.

I — 8 п.	} ?
II — ? у 5 разів більше, ніж I	

— Чи можемо одразу відповісти на запитання задачі?

— Як дізнатися, скільки пасажирів у другому вагоні трамвая?

— Скільки всього пасажирів їде у трамваї?

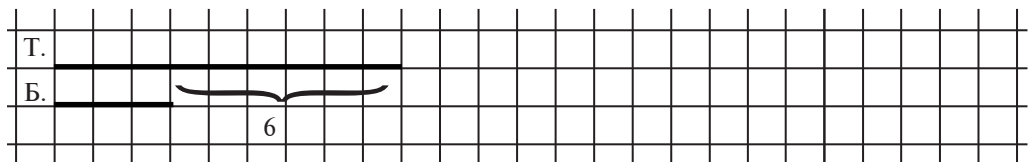
Учні з високим рівнем знань працюють самостійно, решта — під керівництвом учителя.

7. Цікаві задачі.

• Пес Тузик на 6 кг важчий від kota Барсика, а Барсик утричі легший від Тузика.

Яка маса Барсика?

Розв'язання впливає зі схеми:

$$6 : 2 = 3 \text{ (кг)} \text{ — маса Барсика.}$$

• Олег задумав число, додав до нього 1, відняв 2, помножив результат на 3 і розділив на 4. Вийшло число 6. Яке число задумав Олег?

Розв'язання потрібно починати з кінця: $6 \cdot 4 : 3 + 2 - 1 = 9$.

Перевірка: $(9 + 1 - 2) \cdot 3 : 4 = 6$.

Відповідь. Олег задумав число 9.

8. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№713, 714 (с. 108).

УРОК 89

Дата _____

Клас _____

Тема. Закріплення таблиці множення числа 5. Розв'язування задач (№№715–721).

Мета. Вправляти учнів у закріпленні таблиці множення числа 5, розв'язуванні складених задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; малюнки до задач; скринька з фішками.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Із завдання №713 зачитати результати виразів, у яких остання дія віднімання.

б) Пояснити розв'язання задачі №714.

2. Завдання для опитування.

а) Яку дію потрібно виконати, щоб збільшити число у кілька разів?

б) Яку дію потрібно виконати, щоб зменшити число у кілька разів?

в) Намалюйте у першому рядку 9 кружечків, а в другому — у 3 рази менше.

г) Намалюйте 2 квадрати, а трикутників — у 5 разів більше.

3. Картки для опитування.

№1.

1) *Задача.* В одному пакеті 6 плиток шоколаду, а в другому — у 2 рази більше. Скільки плиток шоколаду у другому пакеті?

2) Обчислити.

$$5 \cdot 5 + 25$$

$$5 \cdot 8 - 12$$

$$5 \cdot 9 - 36$$

№2.

1) *Задача.* Юрко знайшов 15 грибів, а Сашко — у 3 рази менше. Скільки грибів знайшов Сашко?

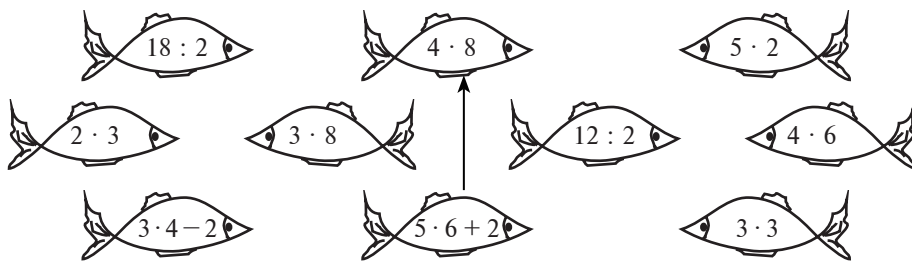
4. Усні обчислення.

а) Гра «Наповни скриньку».

В учнів на партах фішки. Учитель тримає скриньку. Проходячи поміж рядами, учитель ставить перед учнями різні завдання. Учень, який правильно відповів на запитання, має право кинути фішку до скриньки.

- Число 4 збільшити у 5 разів.
- Знайти половину числа 18.
- Знайти чверть числа 32.
- Число 20 зменшити у 4 рази.
- Довжина мотузки 12 м. Яка довжина третини мотузки?
- Назвати результати: $36 : 4$; $28 : 4$; $24 : 3$; $10 : 2$; $5 \cdot 8$; $4 \cdot 6$; $12 : 3$; $5 \cdot 9$.

б) Гра «Знайди пару».

в) Виконання вправи №715 (фронтально).

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задачі №716 за схемою.

2. Творча робота над задачею.

— Яке ще запитання можна поставити до даної задачі?

3. Виконання вправи №717.

Учні розшифровують слова (*масло, море, колесо*).

4. Виконання завдання №718.

5. Виконання вправи №719 (самостійно).

6. Робота в групах.

Кожна група учнів отримує завдання і виконує його. В групах працюють учні «контролери», які перевіряють виконану роботу.

Перший рівень.

Обчислити вирази.

$5 \cdot 9 + 54$

$32 : 4 : 2$

$8 : 2 + 4 \cdot 4$

$18 + 5 \cdot 7$

$24 : 4 + 48$

$(15 + 6) : 3$

$28 : 4 - 3$

$(30 - 12) : 2$

Другий рівень.

Вписати приклади, в яких допущено помилку. Виправити їх.

$(56 - 48) : 4 = 1$

$(80 - 66) : 2 = 7$

$5 \cdot 2 + 48 = 59$

$2 \cdot 4 + 83 = 91$

$36 : 4 + 72 = 80$

$5 \cdot 9 - 23 = 20$

$(12 + 28) + 5 = 45$

$5 \cdot 6 - 8 = 25$

Третій рівень.

Порівняти значення виразів.

$5 \cdot 8 + 5 \square 5 \cdot 9$

$4 \cdot 7 + 4 \square 4 \cdot 9$

$5 \cdot 8 \square 5 \cdot 3 + 5 \cdot 2$

$20 : 4 + 3 \square 20 - 4 - 3$

$24 : 3 \square 24 : 4$

$2 \cdot 7 + 7 \square 4 \cdot 7$

$16 : 4 - 2 \square 16 : 4 + 2$

$12 : 2 \square 3 \cdot 2$

Четвертий рівень.

Задача. В одній сітці 5 рибин, у другій — на 2 рибини більше, а в третій — у 2 рази більше, ніж у другій. Скільки рибин у трьох сітках? (Задача на 3 дії.)

7. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№720, 721 (с. 109).

УРОК 90

Дата _____

Клас _____

Тема. Повторення та закріплення вивченого матеріалу (№№722–729).

Мета. Повторити та закріпити вивчений матеріал (таблиця множення чисел 3, 4, 5); формувати вміння розв'язувати задачі, знаходити значення виразів.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; малюнки та схеми до задач.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Пояснити розв'язання задачі №720.

б) Змінити одне з даних чисел в задачі так, щоб у відповіді отримати менший результат.

в) Розв'язати дану задачу на дошці.

2. Завдання для опитування.

а) Числа 4, 5, 7 збільшити у 3 рази.

б) Назвати результати таблиці множення числа 5; числа 4.

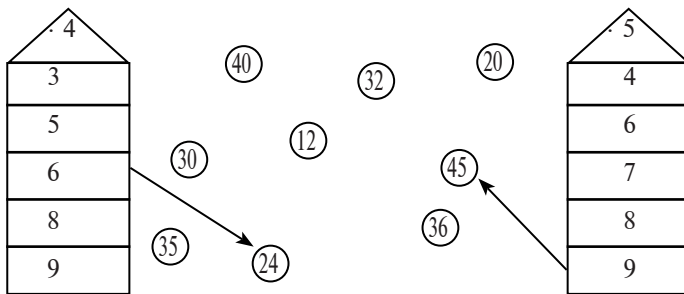
в) Розв'язати задачі.

• На одній полиці 18 книг, а на другій — у 2 рази менше. Скільки книг на обох полицях?

• 3 бідона налили 3 банки молока, по 3 л у кожній, і в ньому залишилося ще 8 л молока. На скільки менше літрів молока залишилося у бідоні, ніж взяли?

3. Усні обчислення.

а) Гра «Хто швидше?»

б) Вправа №722 (с. 109).

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задач.

а) Задачу №723 розв'язують колективно.

— Скільки грошей було у брата? ($5 \cdot 9 = 45$ (грн))

— Скільки брат заплатив за зошит? (42 грн).

— Скільки гривень решти він отримає? ($45 - 42 = 3$ (грн))

б) Задача №724.

— Яка ширина п'яти цегляних стовпчиків? (5 м)

— Яка ширина чотирьох щитів? ($5 \cdot 4 = 20$ (м).)

— Як знайти ширину всього паркана? ($20 + 5 = 25$ (м).)

2. Виконання №726 (із взаємоперевіркою).

3. №725 — самостійно.

4. Знаходження значення виразів (№727) з коментуванням.

5. Складання і розв'язування задач за схемами.

а)

Було — ?
Продали — 4 покупцям по 5 м
Залишилося — 12 м

б)

I — 5 куців	↻ на ? більше
II — ?, у 3 рази більше, ніж I	

6. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№728, 729 (с. 110).

Дата _____
Клас _____

УРОК 91

Тема. Складання таблиці ділення на 5. Прості і складені задачі, які включають ділення на 5 (№№730–737).

Мета. Ознайомити учнів з таблицею ділення на 5; формувати вміння розв'язувати прості і складені задачі; розв'язувати вирази на дві дії.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; таблиця ділення на 5; малюнки до задач.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

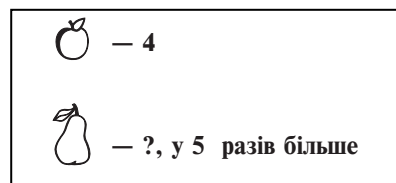
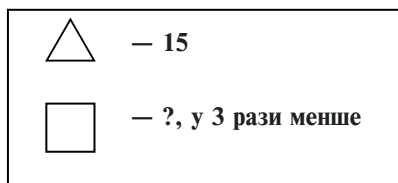
1. Перевірка домашнього завдання.

а) Пояснити розв'язання задачі №728.

б) Із завдання №729 зачитати знайдені множники у третьому рядку.

2. Завдання для опитування.

а) Розв'язати задачі за даними схемами.

б) Числа 2, 4, 3, 5 збільшити у 2 рази.

в) Назвати результати таблиці множення числа 5.

3. Картки для опитування.

№1.

Задача. У хорі 20 дівчаток, а хлопчиків — у 4 рази менше. Скільки дітей співає у хорі?

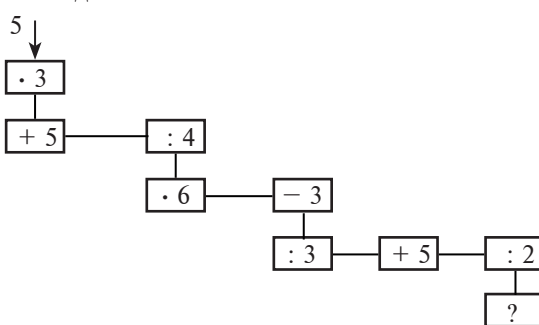
№2.

Задача. Юрко розв'язав 18 прикладів, а задач — у 3 рази менше. Скільки всього прикладів і задач розв'язав Юрко?

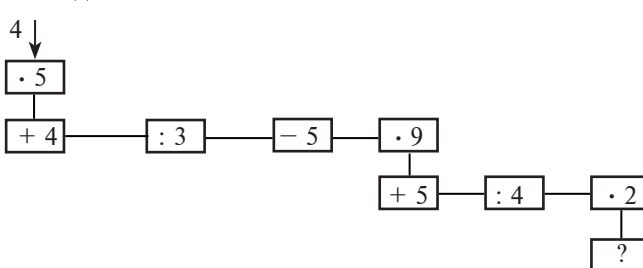
4. Усні обчислення.

а) Гра «Комп'ютер».

1. Вхід.

2. Вхід.

Двоє учасників гри змагаються, хто швидше і правильно виконає математичні обчислення.

б) Задачі-вірші.

- На березі 7 гнізд було,
по 5 птахів у них жило.
Не полохайте ви їх,
а рахуйте. Скільки всіх? ($5 \cdot 7 = 35$)

- Дятел 6 годин літав,
короїдів поїдав,
щогодини по 5 їв.
Скільки знищив шкідників? ($5 \cdot 6 = 30$)
- Чотири хлопчики ішли,
по 5 саджанців несли,
А за ними — 6 дівчаток
несли саджанців десятком.
Порахуйте, скільки всіх
було саджанців у них. ($5 \cdot 4 + 10 = 30$)

Фізкультхвилинка.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовча робота.

а) Фронтальне виконання вправи №730 (с. 110).

б) Складання рівностей на ділення з рівностей на множення.

$5 \cdot 7 = 35$	$35 : 5 = 7$	$35 : 7 = 5$
$4 \cdot 5 = 20$	$20 : 5 = 4$	$20 : 4 = 5$

2. Складання таблиці ділення на 5.

На дошці таблиця множення числа 5. Учні по черзі з кожної рівності на множення складають рівність на ділення на 5.

3. Первинне закріплення.

— Прочитайте таблицю ділення на 5 за підручником (№731).

— Закрийте підручник і розкажіть таблицю напам'ять, починаючи з найбільшого діленого.

— Назвіть всі ділені таблиці ділення на 5.

— Як пояснити, що $45 : 5 = 9$?

— Виконайте завдання №733, користуючись таблицею ділення на 5.

Перші два вирази обчислюють з коментуванням, а решту — самостійно.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задачі №732 (самостійно).

2. Розв'язування задачі №734 (колективно).

Учні доходять висновку, що зеленому чоловічку доведеться зробити більше кроків ($20 : 4 - 20 : 5 = 1$ (кр.).)

3. Задача №735 (усно).

4. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№736, 737 (с. 111).

Дата _____
Клас _____

УРОК 92

Тема. Знаходження значень виразів, які включають ділення на 5. Визначення довжини сторони п'ятикутника за його периметром (№№738–745).

Мета. Формувати уміння знаходити значення виразів, які включають ділення на 5, розв'язувати складені задачі, визначити довжину сторони п'ятикутника за його периметром.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; таблиця ділення на 5; скорочений запис задач; сигнальні картки.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Із завдання №736 зачитати результати зменшення числа у 5 разів.

б) Прочитати відповідь до задачі №737

2. Завдання для опитування.

а) Назвати результати таблиці ділення на 5 у порядку зростання.

б) Показати відповідь за допомогою сигнальних карток.

10 : 5; 20 : 5; 35 : 5; 45 : 5; 30 : 5; 15 : 5; 40 : 5.

3. Картки для опитування.

№1.

Обчислити.

$$45 : 5 + 36$$

$$5 \cdot 9 - 18$$

$$20 : 5 + 29$$

$$25 : 5 \cdot 8$$

$$35 : 5 - 4$$

$$15 : 5 \cdot 9$$

№2.

Скласти і розв'язати задачу.

Яблук — 35 кг ← }
Слив — ?, у 5 разів < } ?

4. Усні обчислення.

а) Гра «Придумайте вираз».

Учитель записує на дошці число, наприклад 25, і пропонує учням придумати вирази, у яких це число було б діленим, зменшуваним, доданком і т. ін.

5. Математичний диктант.

• Добуток чисел 2 і 5 збільшити на 40.

• Добуток чисел 5 і 9 зменшити на 20.

• Частку чисел 30 і 5 збільшити на 4.

• Знайти третину числа 15.

• Знайти половину числа 10.

• Число 6 збільшити у 5 разів.

• Число 35 зменшити у 5 разів.

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Усне виконання вправи №738 (с. 1117).

— Назвіть найбільшу частку (найменшу частку).

2. Розв'язування задачі №739.

На дошці скорочений запис задачі.

Стр. — 25 ←

Ф. — ? у 5 разів менше

↻ на ? менше

Учні з високим рівнем знань працюють самостійно. Решта — під керівництвом учителя.

— Що сказано про фазанів? (*Їх у 5 разів менше, ніж страусів.*)

— Що треба зробити, щоб дізнатися, скільки фазанів у зоопарку? (*Треба 25 поділити на 5, буде 5.*)

— Чи можемо тепер відповісти на запитання задачі? Яку дію виконаємо? ($25 - 5 = 20$ (ф.))

3. Виконання вправи №740 (усно).

Висновок. Що більший дільник, то менший результат отримаємо.

$$20 : 4 = 5;$$

$$20 : 5 = 4.$$

4. Знаходження значення виразів (№741).

Учні працюють самостійно із взаємоперевіркою.

5. Знаходження сторони п'ятикутника (№742).

6. Розв'язування задачі №743.

48 бананів — це 45 бананів плюс 3 банани. Це відповідає малюнку В.

Аналогічно: 32 банани — Б; 14 бананів — Г; 26 бананів — А.

7. Робота в зошиті.

Учитель звертає увагу учнів на те, що сторони у даному п'ятикутнику рівні.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№744, 745 (с. 112).

Дата _____
Клас _____

УРОК 93

Тема. Обчислення значень виразів зі змінною. Розв'язування задач (№№746–754).

Мета. Формувати навички розв'язування задач, обчислення значень виразів зі змінною; повторити порядок виконання дій різних ступенів.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; малюнки та схеми задач.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

a) Із завдання №744 зачитати результати, більші від 55.

б) Який із виразів, записаних на дошці, відповідає розв'язанню задачі №745?

1) $(4 + 5) \cdot 5$; 2) $4 \cdot 5 + 4$; 3) $4 + 5$; 4) $4 \cdot 5$.

2. Завдання для опитування.

a) **Задача.** У п'яти однакових ящиках 20 кг лимонів. Скільки кілограмів лимонів у одному ящику?

— Складіть обернену задачу, в якій потрібно знайти число 20.

б) Числа: 20, 45, 15, 35 зменшіть у 5 разів.

3. Картки для опитування.

№1.

1) Порівняти.

$45 : 5 \square 9$ $30 : 5 \square 7$ $5 \cdot 8 \square 45$ $10 : 2 \square 4$

2) Задача. У Ніни 6 зошитів у лінійку, а в клітинку — у 2 рази більше. Скільки всього зошитів у Ніни?

№2.

1) Дібрати потрібні числа.

$\square \cdot 3 = 15$ $\square : 5 = 8$ $\square : 4 = 5$ $5 \cdot \square = 30$

2) Задача. З однієї клумби зрізали 15 троянд, а з другої — у 3 рази менше. Скільки всього троянд зрізали?

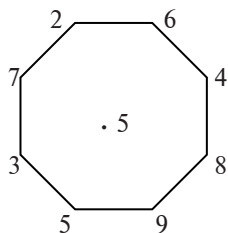
4. Усні обчислення.

a) Відтворити таблицю.

	15			30	35		45
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
2		4				8	

↗ (5) ↖

б) Гра «Мовчанка».

10
20
35
15

+ $\square 5$: $\square 5$

Фізкультхвилинка.

III. Розвиток математичних знань.

1. Обчислення значень виразів зі змінною.

a) Знайти значення виразу $a \cdot 5 + 6$, якщо $a = 3$.

Якщо $a = 3$, то $a \cdot 5 + 6 = 3 \cdot 5 + 6 = 21$.

б) Виконання вправи №746.

2. Розв'язування задач.

a) Задача №747.

На дошці — скорочений запис задачі.

$\left. \begin{array}{l} \text{Л. — 6 сп.} \\ \text{Сн. — ?, у 5 разів більше} \end{array} \right\} ? \text{ сп.}$

Учніям з високим рівнем знань можна запропонувати розв'язати задачу, склавши вираз.
($6 \cdot 5 + 6 = 36$ (сп.).)

б) Творча робота над задачею.

— Змініть запитання задачі так, щоб другою дією було віднімання.

в) — Складіть подібну задачу про учнівський хор.

3. Математичний «ланцюжок» (за №748).

4. Виконання вправи №749.

Міркування учня. Якщо $A > B$, то у даних рівностях $B > G$. Адже, що більше ділене, то більшою буде частка.

5. Виконання вправи №750 (самостійно).

6. Задача підвищеної складності №751.

(Якщо $3 \times 3 = 9$ (пл.), то квадрат, складений із 25 таких плиток, матиме розміри 5×5).

7. Самостійна робота.

Варіант 1 — завдання №752 (верхній рядок).

Варіант 2 — завдання №752 (нижній рядок).

8. Робота в групах.

Перший рівень.

Задача. У саду росло 15 яблунь, 5 груш, а слив — у 4 рази менше, ніж яблунь і груш разом. Скільки слив росло в саду?

Другий рівень.

Задача. З одного дерева зібрали 8 кг слив, а з другого — у 2 рази більше. Скільки всього слив зібрали?

Третій рівень.

Задача. У книзі 24 сторінки. Першого дня учень прочитав четверту її частину, а другого дня — у 2 рази більше, ніж першого. Скільки сторінок лишилося ще прочитати учневі?

Четвертий рівень.

Задача. Тетянці мама подарувала 8 книжок, це у 2 рази більше, ніж подарував тато. На скільки книжок збільшилася бібліотека дівчинки?

9. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№753, 754 (с. 113).

Дата _____
Клас _____

УРОК 94

Тема. Властивості дії множення. Вирази на дві дії. Розв'язування задач (№№755–762).

Мета. Формувати вміння учнів користуватися переставною властивістю дії множення; вправляти у застосуванні порядку виконання арифметичних дій, розв'язуванні задач на дві дії.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; схеми задач; картки для опитування; таблиця «Переставний закон дії множення».

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Із завдання №753 назвати множники у виразах з результатами 35, 36, 45.

б) Пояснити розв'язання задачі №754.

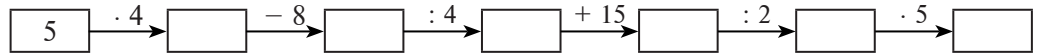
2. Завдання для опитування.

а) *Задача.* На аеродромі було 12 літаків, а вертольотів — у 3 рази менше. Скільки літаків і вертольотів було на аеродромі?

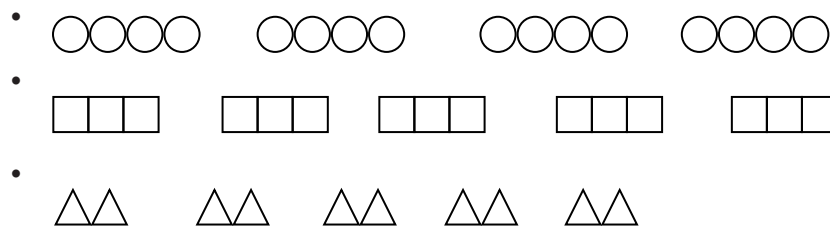
б) — Змініть запитання задачі так, щоб останньою була дія віднімання.

3. Усні обчислення.

а)

б) За малюнками скласти вирази на множення та ділення.

Фізкультхвилинка.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Усно №755.

2. Пояснення матеріалу.

Учні пригадують переставну властивість дії додавання і самостійно доходять висновку: числа можна множити в будь-якому порядку.

3. Первинне закріплення.

а) Виконання завдання №757 за зразком.

б) Читання правила на с. 114.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задачі №758 (колективно).

На дошці — схема задачі.

Було — 6 купюр по 5 грн

Витратив — 28 грн

Залишилося — ?

I група розв'язує задачу виразом;

II група — окремими діями.

2. Виконання завдання №759.

— Які слова розшифрували? (*Салат, мороз.*)

3. Повторення порядку виконання дій (за №760).

4. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№761, 762 (с. 114).

УРОК 95

Дата _____

Клас _____

Тема. Контрольна робота №6.

Мета. Перевірити, як учні засвоїли табличне множення і ділення з числами 4 і 5 та вміють розв'язувати задачі; знаходити значення виразів, які включають дії одного ступеня і різних ступенів.

Варіант 1.

1. **Задача.** З однієї ділянки зібрали 5 кошиків моркви, а з другої — у 8 разів більше. Скільки всього кошиків моркви зібрали з двох ділянок?

2. Обчислити.

$25 + 15 : 5$

$5 \cdot (19 - 12)$

$40 - 20 : 5$

$32 : 4 + 27 : 3$

$45 : 5 : 3$

$2 \cdot 9 : 3$

$(12 + 16) : 4$

$30 - 20 : 4$

3. Накреслити два відрізки: перший завдовжки 10 см, другий — у 2 рази коротший.

Варіант 2.

1. **Задача.** Юннати виростили 24 курчат, а каченят — у 4 рази менше. Скільки всього птиці виростили юннати?

2. Обчислити.

$29 + 35 : 5$

$(33 - 15) : 3$

$24 : 4 + 16 : 2$

$36 : 4 + 24$

$40 : 5 : 4$

$3 \cdot 6 : 2$

$(16 + 16) : 4$

$56 - 30 : 5$

3. Накреслити два відрізки: перший завдовжки 4 см, а другий — у 3 рази довший.

Варіант 3.

1. **Задача.** У їдальню привезли 40 кг яблук, а слив — у 5 разів менше. Скільки всього фруктів привезли у їдальню?

2. Обчислити.

$16 + 25 : 5$

$(49 - 22) : 3$

$30 : 5 + 24 : 4$

$80 - 32 : 4$

$36 : 4 : 3$

$15 : 5 \cdot 9$

$5 \cdot (29 - 13)$

$(27 + 18) : 5$

3. Знайти третину від числа 24.

Варіант 4.

1. **Задача.** На алеї росте 32 берези, а дубків — у 4 рази менше. На скільки менше дубків, ніж беріз?

2. Обчислити.

$26 + 5 \cdot 3$

$24 : 3 : 4$

$45 : 5 + 18 : 2$

$60 - 27 : 3$

$30 : 5 : 3$

$20 : 4 \cdot 9$

$4 \cdot (42 - 34)$

$(18 + 12) : 5$

3. Знайти чверть від числа 28.

Додаткове завдання.

Вставити відповідні знаки дій, щоб рівності були правильними.

$(10 \square 4) : 2 = 7$

$40 - 10 \square 2 = 35$

$24 \square 4 \cdot 3 = 18$

$(17 \square 7) : 5 = 2$

$4 \square 8 \square 2 = 32$

$8 \square 4 \square 1 = 1$

Дата _____
Клас _____

УРОК 96

Тема. Складання таблиці множення числа 6. Знаходження значень виразів з буквою, що повторюється (№№ 763–771).

Мета. Ознайомити учнів з таблицею множення числа 6 та її практичним застосуванням; удосконалювати вміння учнів знаходити значення буквених виразів.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; таблиця множення числа 6; малюнки та схеми задач; сигнальні картки.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Аналіз контрольної роботи.

III. Усні обчислення.

a) Гра «Мовчанка».

Добуток	
2	8
4	5
3	9
5	7
3	6

Частка	
30	5
24	3
18	2
28	4
45	5

b) Знайти значення кожного виразу, якщо $a = 5$.

$35 : a$	$18 - a$	$a \cdot 6$	$4 \cdot a$	$25 : a$

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовча робота.

Фронтальна робота над вправами №№ 763, 764.

Практична робота з коробками по 6 цукерок в кожній.

2. Складання таблиці множення числа 6. Дослідження (№765).

Половину таблиці множення числа 6 можна отримати, переставляючи множники.

$$6 \cdot 2 = \square \square \quad 6 \cdot 3 = \square \square \quad 6 \cdot 4 = \square \square \quad 6 \cdot 5 = \square \square$$

Другу половину таблиці утворимо за допомогою цукерок у коробках (по 6 штук в кожній), використовуючи дію додавання

$$6 \cdot 6 = \square \square \quad 6 \cdot 7 = \square \square \quad 6 \cdot 8 = \square \square \quad 6 \cdot 9 = \square \square$$

3. Прочитайте результати таблиці множення числа 6 (за таблицею).

4. Первинне закріплення.

a) Колективне обчислення виразів (№ 766).

Учні пояснюють порядок виконання дій у виразах.

b) Усне розв'язування задачі № 767.

в) Самостійне розв'язування задачі № 769. (Задача на три дії).

Фізкультхвилинка.

V. Розвиток математичних знань.

1. Робота над № 768.

Як знайти невідомий множник?

2. Обчислення значень буквених виразів.

Якщо $a = 8$, то $a + 6 - a = 8 + 6 - 8 = 6$.

Якщо $a = 8$, то $a : 4 + a = 8 : 4 + 8 = 10$.

Якщо $a = 8$, то $(a + 7) : 5 = (8 + 7) : 5 = 15 : 5 = 3$.

3. Робота в зошиті.

VI. Підсумок уроку.

Гра «Кращий фотограф».

Учні змагаються у відтворенні таблиці множення числа 6.

VII. Домашнє завдання. №№ 770, 771 (с. 115); повторити таблицю множення числа 6.

УРОК 97

Дата _____

Клас _____

Тема. Закріплення знань про таблицю множення числа 6. Знаходження значень виразів, розв'язування задач. Робота з діаграмою. (№772–779).

Мета. Закріпити знання учнів про таблицю множення числа 6, удосконалити вміння знаходити значення виразів та розв'язувати задачі; формувати вміння аналізувати дані за діаграмою.

Обладнання. Таблиця множення числа 6, картки, діаграма.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Назвати результати обчислення №770 в порядку спадання.

б) Обґрунтувати вибір дії до задачі №771.

2. Завдання для опитування.

а) Задача №1. У магазин привезли 8 ящиків яблук по 6 кг у кожному. Скільки кілограмів яблук привезли у магазин?

б) Задача 2. У чотирьох однакових ящиках 28 кг яблук. Скільки кілограмів яблук в одному ящику?

в) Числа 3, 2, 4, 8 збільшити у 6 разів.

Числа 30, 45, 20, 15 зменшити у 5 разів.

3. Картки для опитування.

№1.

Задача. 30 кг борошна розсипали в пакети, по 5 кг у кожний. Два пакети борошна витратили на печиво. Скільки пакетів борошна залишилося?

№2.

Задача. На пошиття пальта потрібно 3 м тканини. Коли пошили 6 пальт, то залишилося ще 12 м тканини. Скільки метрів тканини було спочатку?

4. Усні обчислення.

Гра «Мовчанка».

Добуток	
3	6
4	5
5	8
2	9
4	7

Частка	
24	3
45	5
32	4
18	2
30	5

III. Розвиток математичних знань.

1. Усні обчислення.

а) Розплети «мереживо» № 722 (усно).

б) №773 — ланцюжком.

в) №774 — добір невідомих множників.

2. Розв'язування задач.

а) Задача №775 — колективно.

б) Задача №777 — самостійно.

1) $8 \cdot 6 = 48$ (б.) — з ковбасою.

2) $8 + 48 = 56$ (б.)

$8 + 8 \cdot 6 = 56$ (б.)

Відповідь: Вони зробили всього 56 бутербродів.

3. Робота з діаграмою (№776).

— Яка висота коробки із 6 цукерками? (5 см)

— Яка висота кожного стоса коробок? (5 см, 10 см, 15 см)

— Скільки цукерок у цих стосах? (6 ц.; $6 \cdot 2 = 12$ ц.; $6 \cdot 3 = 18$ ц.)

Фізкультхвилинка.

IV. Підсумок уроку.

Робота в зошиті.

V. Домашнє завдання.

№№778,779 (с.116).

Дата _____
Клас _____

УРОК 98

Тема. Знаходження невідомого множника. Розв'язування задач та обчислення виразів на порядок дій (№780–788).

Мета. Формувати вміння знаходити невідомий множник; удосконалювати вміння розв'язувати задачі та обчислювати вирази на порядок дій.

Обладнання. Таблиця «Знаходження невідомого множника»; схеми задач; картки; сигнальні картки.

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

Обмінятися зошитами й оцінити рівень виконання домашнього завдання.

2. Завдання для опитування.

Математичний диктант.

• Перший множник 4, другий 6. Знайти добуток.

• До числа 15 додати добуток чисел 2 і 7.

• Знайти частку чисел 21 і 3.

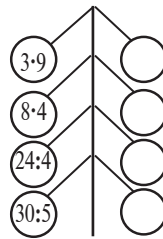
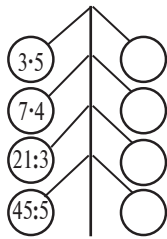
• Частку чисел 20 і 5 зменшити на 2.

• У дівчинки було 4 монети по 5 копійок і ще 10 копійок. Скільки грошей було у дівчинки?

• Маса 4 цеглин 12 кг. Яка маса однієї цеглини?

3. Усні обчислення.

а) Гра «Хто швидше?»

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Усно №780 (с.116).

2. Підготовчі вправи.

а) Уставити потрібні числа.

$$2 \cdot \square = 10 \quad \square \cdot 5 = 20$$

б) З кожної рівності на множення скласти рівності на ділення.

$$5 \cdot 6 = 30 \quad 4 \cdot 3 = 12$$

3. Пояснення матеріалу (за таблицею).

Висновок. Щоб знайти невідомий множник, треба добуток поділити на відомий множник.

4. Первинне закріплення (за №782, с. 117).

Читання правила на с. 117.

Фізкультхвилинка.

IV. Розвиток математичних знань.

1. Знаходження значення виразів на порядок дій №783 — з коментуванням.

2. Розв'язування задачі №784. Обґрунтування дії.

3. Скласти і розв'язати задачу за малюнком (№785).

а) Скільки всього гривень зображено?

$$5 \cdot 6 + 2 \cdot 3 + 1 = 30 + 6 + 1 = 37 \text{ (грн)}$$

б) На скільки більше гривень справа, ніж зліва?

$$5 \cdot 6 - (2 \cdot 3 + 1) = 30 - 7 = 23 \text{ (грн)}$$

4. Виконання завдань підвищеної складності.

а) №781. Число В — найбільше.

(За правилом знаходження невідомого множника).

б) №786. 1) $6 \cdot 6 = 36$ (тр.) — було;

$$2) 36 : 4 = 9 \text{ (тр.)}$$

Відповідь: Отримали 9 таких трикутників.

5. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№787,788 (с.117–118).

Дата _____

Клас _____

УРОК 99

Тема. Повторне вивчення випадків множення і ділення. Розв'язування задач (№789–796).

Мета. Повторити і закріпити вивчені випадки множення і ділення. Вправляти учнів у розв'язуванні задач.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; схеми задач.

Додатковий
матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання — фронтально.
2. Завдання для опитування.
 - а) Назвати числа при додаванні.
 - б) Назвати числа при множенні.
 - в) Знайти невідомий множник.

$$\square \cdot 3 = 15 \quad 6 \cdot \square = 18$$

3. Картки для опитування.

№1

Обчислити.

$24 : 4 \cdot 5$

$21 : 3 \cdot 4$

$40 : 5 \cdot 6$

$18 : 2 + 6$

$13 + 4 \cdot 6$

$3 \cdot (20 - 14)$

№2

Задача. Скільки всього ніг у 6 страусів і жирафи?

4. Усні обчислення. Гра «Знайди пару».

$5 \cdot 7$

$4 \cdot 8$

$3 \cdot 9$

$5 \cdot 6$

$4 \cdot 4$

$18 + 14$

$15 + 15$

$50 - 15$

$32 - 16$

$30 - 3$

III. Розвиток математичних знань.

1. Усні обчислення №789 (с.118).
2. Знаходження значень виразів №790 — з коментуванням.
3. №791 — самостійно.
4. №793. — робота за варіантами.

Фізкультхвилинка.

5. Розв'язування задачі №794. Пригадати, що означає поділити навпіл.

Сильніші учні розв'язують задачу виразом.

$$(6 \cdot 3 : 2 = 9 \text{ (дм)}).$$

Інші учні — діями з поясненням.

1) $6 \cdot 3 = 18$ (дм) — довжина з'єднаної стрічки;

2) $18 : 2 = 9$ (дм).

Відповідь: довжина половини стрічки 9 дециметрів.

6. Виконання завдання підвищеної складності №792.

1) Можна; 2) Можна; 3) Ні.

7. Робота в зошиті.

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№795,796 (с.118–119).

УРОК 100

Дата _____

Клас _____

Тема. Таблиця ділення на 6. Розв'язування задач, які включають ділення на 6. Творча робота над задачею (№№ 797–804).

Мета. Ознайомити учнів з таблицею ділення на 6; формувати вміння застосовувати випадки табличного ділення на 6 до обчислення виразів та розв'язування задач, складати задачі.

Обладнання. Таблиця усних обчислень; картки для опитування; таблиця ділення на 6; малюнки та схеми до задач.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу. Ранкова зустріч.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати відповідь до задачі № 796.

б) Змінити дані числа в умові задачі так, щоб у відповіді отримати менше число.

в) Зачитати результати виконання дії (№ 795).

2. Завдання для опитування.

а) Розказати таблицю множення числа 6.

б) Показати на моделі годинника 13 год; 19 год; 6 год; 22 год.

в) Пояснити, чим відрізняються вирази $18 - 8 : 2$ і $(18 - 8) : 2$.

3. Робота з картками для опитування.

№1.

1) Обчислити.

$$35 : 5 + 18$$

$$90 - 27 : 3$$

$$6 \cdot 3 + 15$$

$$72 - 6 \cdot 7$$

2) *Задача.*

У книжці 28 сторінок. За перший день Дмитрик прочитав четверту частину всіх сторінок, а за другий — у 2 рази більше, ніж за перший день. Скільки сторінок прочитав Дмитрик за другий день?

№2.

1) Обчислити.

$$32 : 4 + 29$$

$$6 \cdot 5 - 18$$

$$84 - 6 \cdot 8$$

$$45 + 30 : 5$$

2) *Задача.*

Андрій спіймав 6 карасів, а окунів — у 3 рази більше. На скільки більше окунів, ніж карасів, спіймав Андрій?

4. Усні обчислення.

Гра «Хто швидше?»

(Перед початком гри з'ясувати, в якому порядку необхідно виконувати дії.)

$$\boxed{85} - \begin{array}{|c|} \hline 2 \\ \hline 4 \\ \hline 8 \\ \hline 9 \\ \hline \end{array} \cdot \boxed{6} = \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \square \\ \hline \square \\ \hline \square \\ \hline \end{array} \quad \boxed{46} + \begin{array}{|c|} \hline 32 \\ \hline 28 \\ \hline 36 \\ \hline 24 \\ \hline \end{array} : \boxed{4}$$

Фізкультхвилинка.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Підготовча робота.

а) З кожної рівності на множення скласти рівності на ділення на 6.

$$6 \cdot 3 = 18$$

$$18 : 6 = 3$$

$$6 \cdot 5 = 30$$

$$30 : 6 = 5$$

б) Виконання завдання № 797 (усно).

2. Складання таблиці ділення на 6. (За таблицею).

3. Первинне закріплення.

а) Виконання вправи №798.

($12 : 6 = 2$, тому що $6 \cdot 2 = 12$.)

б) Складання та знаходження значень виразів з коментуванням (№800).

IV. Розвиток математичних знань.

1. Робота над задачею №799.

Скорочений запис.

1 коробка — 6 цукерок

? — 42 цукерки

2. Творча робота над задачею №799.

Скласти і розв'язати три подібні задачі, змінюючи загальну кількість цукерок. Наприклад, 36 цукерок, 24 цукерки, 54 цукерки.

3. Розв'язування задачі №801. Самостійно.

4. Виконання завдання №802. Порівняти ($>$, $<$, $=$).

5. Робота в зошиті.

V. Підсумок уроку.

За структурним записом відтворити таблицю ділення на 6.

6 ·	2				6			9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	12	18	24	30	36	42	48	54

 : 6

VI. Домашнє завдання. №№803, 804; повторити таблицю ділення на 6 (с. 119).